

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องของป่ากับเศรษฐกิจครัวเรือนของราษฎรบ้านหนองแซง ตำบลนาตาล อำเภอกำกันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการศึกษาโดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

- 4.1 มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของของป่าในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงมูล จังหวัดกาฬสินธุ์
- 4.2 ระดับการพึ่งพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแซง
- 4.3 อิทธิพลของลักษณะเศรษฐกิจครัวเรือนและความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีผลต่อระดับการพึ่งพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแซง
- 4.4 อภิปรายผล

4.1 มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของของป่าในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงมูล จังหวัดกาฬสินธุ์

จากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ การสังเกตการณ์ และการสำรวจภาคสนาม พบว่า ของป่าที่ชุมชนบ้านหนองแซงนำมาใช้ประโยชน์ด้วยการบริโภคในครัวเรือน และจำหน่าย มีด้วยกันทั้งหมด 7 ประเภท ได้แก่ ไม้พื้น พืชผักป่า เห็ด ผลไม้ป่า สมุนไพร แมลงกินได้ และพืชหัตถกรรม ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงนำเสนอผลการศึกษาประเด็นมูลค่าเชิงเศรษฐกิจของของป่าในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงมูล จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยจำแนกเสนอประเภทของป่าเป็น 7 ประเภท ดังกล่าว ผลการศึกษา พบว่า มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของของป่าในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงมูล จังหวัดกาฬสินธุ์ มีมูลค่าเท่ากับ 197,402,327 บาท/ปี หรือ 2,891.03 บาท/ไร่/ปี แยกออกเป็น ไม้พื้น มีมูลค่า 127,226,322 บาท พืชผักป่า มีมูลค่า 27,754,496 บาท เห็ด มีมูลค่า 12,775,104 บาท ผลไม้ป่า มีมูลค่า 10,059,166 บาท สมุนไพร มีมูลค่า 12,405,746 บาท แมลงกินได้ มีมูลค่า 2,106,830 บาท และพืชหัตถกรรม มีมูลค่า 5,074,663 บาท ตามลำดับ ดังรายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของของป่าในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงมูล จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตามประเภท จำนวนชนิด ปริมาณและมูลค่า

ประเภทของป่า	จำนวนชนิด	ปริมาณ	มูลค่า (บาท)
ไม้พุ่ม (ม.³)	70	2,196,810	127,226,322
พืชผักป่า (กก.)	32	2,845,104	27,754,496
เห็ด (กก.)	11	206,659	12,775,104
ผลไม้ป่า (กก.)	35	1,021,133	10,059,166
สมุนไพร (กก.)	116	3,539,459	12,405,746
แมลงกินได้ (กก.)	9	38,232	2,106,830
พืชตัดถกรวม (กก.)	12	1,836,957	5,074,663
รวม			197,402,327

ในการประเมินมูลค่าเชิงเศรษฐกิจของของป่าในป่าสงวนแห่งชาติป่าดงมูล จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ศึกษาใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามในประเด็นเกี่ยวกับชนิด ปริมาณ มูลค่าของป่าแต่ละชนิด ระยะเวลาที่มี/ปี (เดือน) ของของป่าแต่ละประเภทเป็นฐานในการประเมินมูลค่าเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งผลการศึกษาเกี่ยวกับรายละเอียดของของป่าแต่ละประเภทปรากฏดังต่อไปนี้

จากการศึกษาเกี่ยวกับไม้พุ่ม พบว่า ไม้พุ่มในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงมูล จังหวัดกาฬสินธุ์ มีจำนวน 70 ชนิด ปริมาณ 2,196,810 ลูกบาศก์เมตร คิดเป็นมูลค่าทั้งหมด 127,226,322 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.173 ลูกบาศก์เมตร/ไร่ และคิดเป็นมูลค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1,863.28 บาท/ไร่ โดยสามารถเก็บหาได้ทั้งปี (ทุกฤดูกาล) ดังรายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของไม้พื้นในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงมูล จังหวัดกาฬสินธุ์

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณ (ม.³)	มูลค่า (บาท)	ระยะเวลา ที่มี/ปี (เดือน)	ฤดูกาลที่มี
กระเบาค้าง	<i>Hydnocarpus castaneus</i>	162,846	6,839,532	12	ทุกฤดู
คอแลน	<i>Nephelium hypoleucum</i>	140,928	8,455,680	12	ทุกฤดู
กรวยป่า	<i>Casearia grewiaefolia</i>	45,063	1,892,646	12	ทุกฤดู
ส้มใบเปรี้ยว	<i>Bischofia javanica</i>	25,398	1,219,104	12	ทุกฤดู
สะเคาบัก	<i>Vatica astrotricha</i>	127,818	7,669,080	12	ทุกฤดู
ส้มพอง	<i>Tetrameles nudiflora</i>	36,870	921,750	12	ทุกฤดู
ฝ้ายแดง	<i>Gossypium arboreum</i>	21,507	537,675	12	ทุกฤดู
เหมือดโคมน	<i>Symplocos sp.</i>	26,628	1,118,376	12	ทุกฤดู
ชันทองพญาบาท	<i>Gelonium multiflorum</i>	6,144	294,912	12	ทุกฤดู
ช้อย	<i>Streblus asper</i>	75,381	3,618,288	12	ทุกฤดู
ช้อย	<i>Terminalia nigrovenulosa</i>	26,628	1,118,376	12	ทุกฤดู
พะยอม	<i>Shorea talura</i>	74,559	4,473,540	12	ทุกฤดู
หัวขาว	<i>Syzygium cumini</i>	127,818	7,669,080	12	ทุกฤดู
มะไฟ	<i>Baccaurea sapida</i>	46,089	2,765,340	12	ทุกฤดู
คะเคียนหิน	<i>Hopea ferrea</i>	39,327	2,831,544	12	ทุกฤดู
หมี่	<i>Clausena excavata</i>	88,080	3,699,360	12	ทุกฤดู
อ้อยช้าง	<i>Mayodendron igneum</i>	3,072	129,024	12	ทุกฤดู
แดง	<i>Xylia kerrii</i>	134,169	9,660,168	12	ทุกฤดู
เหมือดคดง	<i>Symplocos ferruginea</i>	13,929	585,018	12	ทุกฤดู
สลักป่า	<i>Morinda angustifolia</i>	6,144	294,912	12	ทุกฤดู
เปล้า	<i>Croton argyratus</i>	4,914	206,388	12	ทุกฤดู
ราชคัศ	<i>Brucea javanica</i>	12,903	541,926	12	ทุกฤดู

ตารางที่ 3 มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของไม้พื้นในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงมูล จังหวัดกาฬสินธุ์ (ต่อ)

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณ (ม.³)	มูลค่า (บาท)	ระยะเวลา ที่มี/ปี (เดือน)	ฤดูกาลที่มี
สะทิด	<i>Phoebe sp.</i>	7,167	301,014	12	ทุกฤดู
คะโควัก	<i>Litsea cubeba</i>	9,831	589,860	12	ทุกฤดู
สะเคาช้าง	<i>Toxicodendron succedanea</i>	8,601	516,060	12	ทุกฤดู
เหมือดน้อย	<i>Memecylon scutellalum</i>	1,023	51,150	12	ทุกฤดู
เหมือดขน	<i>Aporosa ficifolia</i>	15,567	778,350	12	ทุกฤดู
กระบาก	<i>Anisoptera costata</i>	18,435	1,106,100	12	ทุกฤดู
คันทก	<i>Terminalia glaucifolia</i>	26,628	1,597,680	12	ทุกฤดู
ขี้หนู	<i>Diospyros borneensis</i>	14,337	860,220	12	ทุกฤดู
ยางโคน	<i>Polyalthia asteriella</i>	54,075	3,244,500	12	ทุกฤดู
คะแบกใหญ่	<i>Lagerstroemia calyculata</i>	36,051	2,307,264	12	ทุกฤดู
มะหม้อ	<i>Randia winittii</i>	6,144	307,200	12	ทุกฤดู
มะกล่ำคั้น	<i>Adenanthera paronina</i>	4,914	294,840	12	ทุกฤดู
คันทมิ	<i>Lophopetalum wightiana</i>	3,072	184,320	12	ทุกฤดู
ไทรใหญ่	<i>Ficus consociata</i>	13,518	540,720	12	ทุกฤดู
พันชาด	<i>Erythrophloeum succirubrum</i>	24,990	1,374,450	12	ทุกฤดู
ก้านเหลือง	<i>Nauclea orientalis</i>	2,457	147,420	12	ทุกฤดู
มะหาด	<i>Arthocarpus lakoocha</i>	17,205	1,032,300	12	ทุกฤดู
กระบก	<i>Irvingia malayana</i>	49,161	3,539,592	12	ทุกฤดู
มะเฒ่า	<i>Antidesma diandrum</i>	8,193	491,580	12	ทุกฤดู
มะกอก	<i>Spondias pinnata</i>	8,193	245,790	12	ทุกฤดู
กระโดน	<i>Careya arborea</i>	13,107	524,280	12	ทุกฤดู
มะค่าแต้	<i>Sindora siamensis</i>	9,831	629,184	12	ทุกฤดู
ฝรั่งป่า	<i>Randia eucodon</i>	4,506	225,300	12	ทุกฤดู
ขนุนป่า	<i>Artocarpus rigidus</i>	6,144	430,080	12	ทุกฤดู
ก่อ	<i>Castanopsis sp.</i>	4,095	163,800	12	ทุกฤดู

ตารางที่ 3 มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของไม้พื้นในป่าสงวนแห่งชาติ ปาดงมุล จังหวัดกาฬสินธุ์ (ต่อ)

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณ (ม.³)	มูลค่า (บาท)	ระยะเวลา ที่มี/ปี (เดือน)	ฤดูกาลที่มี
มะกึ่ม	<i>Canarium kerrii</i>	9,012	450,600	12	ทุกฤดู
ส้มพิเภก	<i>Terminalia bellerica</i>	5,121	307,260	12	ทุกฤดู
ปอห้วยพลา	<i>Grewia paniculata</i>	4,095	163,800	12	ทุกฤดู
ชื้อ	<i>Gmelina arborea</i>	4,095	204,750	12	ทุกฤดู
งั่วป่า	<i>Bombax kerrii</i>	13,314	399,420	12	ทุกฤดู
ไช้เน่า	<i>Vitex glabrata</i>	4,095	204,750	12	ทุกฤดู
ช้างน้ำ	<i>Ouratea thorelii</i>	6,963	417,780	12	ทุกฤดู
กระพุ่มชื้อหนู	<i>Polyalthai sp.</i>	12,288	614,400	12	ทุกฤดู
โมกใหญ่	<i>Holarrhena antidysenterica</i>	4,506	225,300	12	ทุกฤดู
เขลียง	<i>Dialium cochinchinensis</i>	18,435	1,327,320	12	ทุกฤดู
เต็ง	<i>Shorea obtusa</i>	130,686	9,409,392	12	ทุกฤดู
ตะแบกเลือด	<i>Terminalia mucronata</i>	49,980	3,498,600	12	ทุกฤดู
แคทราย	<i>Stereospermum neuranthum</i>	2,046	102,300	12	ทุกฤดู
รัง	<i>Shorea siamensis</i>	136,011	9,792,792	12	ทุกฤดู
แดงแขง	<i>Prunus arborea</i>	12,699	634,950	12	ทุกฤดู
ประดู่	<i>Pterocarpus macrocarpus</i>	85,212	6,135,264	12	ทุกฤดู
พะยุง	<i>Dalbergia cochinchinensis</i>	12,288	884,736	12	ทุกฤดู
เพียง	<i>Dipterocarpus obtusifolius</i>	50,799	3,301,935	12	ทุกฤดู
กะพี้	<i>Dalbergia cultrata</i>	4,095	245,700	12	ทุกฤดู
แก่นเทา	<i>Grewia elatostemoides</i>	4,095	204,750	12	ทุกฤดู
ยอป่า	<i>Polyosma arguta</i>	4,095	204,750	12	ทุกฤดู
รังแร้ง	<i>stereospermum sp.</i>	5,325	266,250	12	ทุกฤดู
มะพลับดง	<i>Diospyros ehretioides</i>	4,095	204,750	12	ทุกฤดู
รวม		2,196,810	127,226,322		

จากการศึกษาเกี่ยวกับพืชผักป่า พบว่า พืชผักป่าในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงมูล จังหวัดกาฬสินธุ์ มีจำนวน 32 ชนิด ปริมาณ 2,845,104 กิโลกรัม/ปี คิดเป็นมูลค่าทั้งหมด 27,754,496 บาท/ปี มีค่าเฉลี่ยของปริมาณเท่ากับ 41.668 กิโลกรัม/ไร่/ปี และคิดเป็นมูลค่าเฉลี่ยเท่ากับ 406.47 บาท/ไร่/ปี ระยะเวลาที่มี/ปี เท่ากับ 1-12 เดือน และมีทุกฤดูกาล โดยบางชนิดเก็บหาได้เป็นบางฤดูกาลและบางชนิดเก็บหาได้ทุกฤดูกาล ดังรายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของพืชผักป่า ในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงมูล จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามชนิด ปริมาณ มูลค่า ระยะเวลาที่มี/ปี และฤดูกาลที่มี

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ระยะเวลา ที่มี/ปี (เดือน)	ฤดูกาลที่มี
ย่านาง	<i>Antiaris toxicaria</i>	65,548	524,384	12	ทุกฤดู
หน่อเนื้อ	<i>Plantago major</i>	16,384	163,840	12	ทุกฤดู
หวาย	<i>Calamus sp.</i>	98,320	2,949,600	12	ทุกฤดู
ส้มป่อย	<i>Acacia rugata</i>	163,872	983,232	12	ทุกฤดู
เค้งร้าง	<i>Caryota urens</i>	147,484	737,420	12	ทุกฤดู
คั่ว	<i>Cratoxylon sp.</i>	109,248	3,277,440	12	ทุกฤดู
ไส้ตัน	<i>Beaumontia murtonii</i>	49,160	245,800	12	ทุกฤดู
ส้มกบ	<i>Hibiscus surattensis</i>	114,708	573,540	12	ทุกฤดู
มะอึก	<i>Solanum stramonifolium</i>	3,212	95,480	12	ทุกฤดู
ส้มลม	<i>Ecdysanthera rosea</i>	147,000	735,000	12	ทุกฤดู
สาบ	<i>Adenia viridiflora</i>	16,384	98,304	8	ฝน, หนาว
กลอย	<i>Dioscorea hispida</i>	262,192	2,097,536	8	ฝน, หนาว
เพกา	<i>Oroxylum indicum</i>	41,784	501,408	6	ฝน, หนาว
กูด	<i>Diphazium sp.</i>	25,120	125,600	6	ฝน, หนาว
คิงพู่	<i>Toddalia asiatica</i>	49,160	147,480	6	ฝน, หนาว

ตารางที่ 4 มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของพืชผักป่า ในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงมูล จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตามชนิด ปริมาณ มูลค่า ระยะเวลาที่มี/ปี และฤดูกาลที่มี (ต่อ)

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ระยะเวลา ที่มี/ปี (เดือน)	ฤดูกาลที่มี
คอนแคน	Unidentified species	229,420	1,147,100	6	ฝน, หนาว
บุกหลวง	<i>Amorphophallus rex</i>	14,748	147,480	6	ฝน, หนาว
มะกล่ำคั่น	<i>Adenanthera paronina</i>	137,652	825,912	6	ฝน, หนาว
บุกแดง	<i>Amorphophallus putii</i>	9,800	49,000	6	ฝน, หนาว
เขลียง	<i>Dialium cochinchinensis</i>	43,696	262,176	4	หนาว, ร้อน
ไผ่	<i>Bambusa spp.</i>	142,020	1,420,200	4	ฝน
เม็ก	<i>Syzygium grata</i>	16,380	163,800	4	ฝน
มะกอก	<i>Spondias pinnata</i>	98,320	983,200	3	ร้อน
กระโดน	<i>Careya arborea</i>	196,480	1,964,800	3	ร้อน
ผักหวาน	<i>Melientha suavis</i>	40,968	2,867,760	3	ร้อน
มันนก	<i>Dioscorea bulbifera</i>	65,280	783,360	3	หนาว
แคป่า	<i>Dolichandrone spathacea</i>	24,580	245,800	2	ฝน
กระเจียว	<i>Curcuma parviflora</i>	32,772	327,720	2	ร้อน
เหมือดน้อย	<i>Hemecylon scutellalum</i>	114,708	802,956	2	ร้อน
เหียง	<i>Euphobia sp.</i>	8,192	49,152	2	ฝน
ส้มใบเปรี้ยว	<i>Bischofia javanica</i>	196,640	1,966,400	1	ฝน
หางกวาว	<i>Ancistrocladus tectorius</i>	163,872	491,616	1	หนาว
รวม		2,845,104	27,754,496		

จากการศึกษาเกี่ยวกับเห็ด พบว่า เห็ดในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงมูล จังหวัดกาฬสินธุ์ มีจำนวน 11 ชนิด ปริมาณ 206,659 กิโลกรัม/ปี คิดเป็นมูลค่าทั้งหมด 12,775,104 บาท/ปี มีค่าเฉลี่ยของปริมาณเท่ากับ 3.027 กิโลกรัม/ไร่/ปี และมีมูลค่าเฉลี่ยเท่ากับ 187.09 บาท/ไร่/ปี ระยะเวลาที่มี/ปีเท่ากับ 3-5 เดือน และฤดูกาลที่มีส่วนใหญ่ออกดอกตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของเห็ดในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงมูล จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามชนิด ปริมาณ มูลค่า ระยะเวลาที่มี/ปี และฤดูกาลที่มี

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ระยะเวลา ที่มี/ปี (เดือน)	ฤดูกาลที่มี
เห็ดกระด้าง	<i>Lentinus praerigidus</i>	97,641	5,858,424	4	ฝน, หนาว
เห็ดหูหนู	<i>Auricularia auricularis</i>	6,828	409,680	4	ฝน
เห็ดโคน	<i>Termitomyces spp.</i>	3,414	341,400	3	ฝน
เห็ดขี้	<i>Lactarius flavidulus</i>	6,828	273,120	4	ฝน
เห็ดระโงก	<i>Amanita vaginata</i>	13,656	819,360	3	ฝน
เห็ดโคร	<i>Russula delica</i>	3,400	170,000	5	ร้อน, ฝน
เห็ดถ่าน	<i>Russula nigricans</i>	13,600	816,000	3	ฝน
เห็ดหน้าวัว	<i>Russula heterophylla</i>	10,242	614,520	3	ฝน
เห็ดปลวก	<i>Cyllobia aluminosa</i>	13,500	810,000	3	ฝน
เห็ดผึ้ง	<i>Boletus edulis</i>	20,480	1,638,400	3	ฝน
เห็ดเผาะ	<i>Astreaus hygrometricus</i>	17,070	1,024,200	3	ฝน
รวม		206,659	12,775,104		

จากการศึกษาเกี่ยวกับผลไม้ป่า พบว่า ผลไม้ป่าในป่าสงวนแห่งชาติ ปาดงมุล จังหวัดกาฬสินธุ์ มีจำนวน 35 ชนิด ปริมาณ 1,021,133 กิโลกรัม/ปี คิดเป็นมูลค่าทั้งหมด 10,059,166 บาท/ปี มีค่าเฉลี่ยของปริมาณเท่ากับ 14.955 กิโลกรัม/ไร่/ปี และมีมูลค่าเฉลี่ยเท่ากับ 147.32 บาท/ไร่/ปี ระยะเวลาที่มี/ปี เท่ากับ 2-9 เดือน และฤดูกาลที่มี ส่วนใหญ่คือ ฤดูร้อน รองลงมา ได้แก่ ฤดูฝนและฤดูหนาวตามลำดับ ดังรายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของผลไม้ป่าในป่าสงวนแห่งชาติ ปาดงมุล จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามชนิด ปริมาณ มูลค่า ระยะเวลาที่มี/ปี และฤดูกาลที่มี

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ระยะเวลา ที่มี/ปี (เดือน)	ฤดูกาลที่มี
มะขามป้อม	<i>Phyllanthus emblica</i>	7,578	189,450	9	ร้อน, ฝน, หนาว
มะกอก	<i>Spondias pinnata</i>	72,918	1,093,770	6	หนาว, ร้อน
กล้วยป่า	<i>Musa acuminata</i>	2,250	90,000	5	ฝน, หนาว
ส้มอโศก	<i>Terminalia chebula</i>	10,650	266,250	4	ร้อน
กันดัวย	Unidentified species	4,710	23,550	4	ฝน
หูเสือ	<i>Kaempferia sp.</i>	1,632	8,160	3	ฝน
กรวยป่า	<i>Casearia grewiaefolia</i>	6,552	196,560	3	ฝน
ช่อย	<i>Streblus asper</i>	17,202	68,080	3	หนาว, ร้อน
มะไฟ	<i>Baccaurea sapida</i>	22,938	688,140	2	ร้อน
แดง	<i>Xylia kerrii</i>	28,878	288,780	2	ร้อน
มะกลาดัน	<i>Adenanthera paronina</i>	4,914	147,420	2	ร้อน
ไทรใหญ่	<i>Ficus consociata</i>	27,858	83,574	2	ร้อน
ฝรั่งป่า	<i>Randia eucodon</i>	2,454	4,908	2	ร้อน
มะกึ่ม	<i>Canarium kerrii</i>	127,613	638,070	2	ร้อน
ชื้อ	<i>Gmelina arborea</i>	3,684	36,840	2	ร้อน
เล็บมือนาง	<i>Vigna dolichoides</i>	3,684	36,840	2	ร้อน

ตารางที่ 6 มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของผลไม้ป่าในป่าสงวนแห่งชาติ ปาดมุล จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตามชนิด ปริมาณ มูลค่า ระยะเวลาที่มี/ปี และฤดูกาลที่มี (ต่อ)

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ระยะเวลา ที่มี/ปี (เดือน)	ฤดูกาลที่มี
หลาย	<i>Grewia microcos</i>	6,960	69,600	2	ร้อน
คอแลน	<i>Nephelium hypoleucum</i>	142,158	1,705,896	2	ร้อน
คะฉ้อ	<i>Schleichera oleosa</i>	75,780	909,360	2	ฝน
มะหวด	<i>Lepisanthes rubiginosa</i>	16,794	201,528	2	ร้อน
มะเเฒ่า	<i>Antidesma diandrum</i>	9,828	294,840	2	ร้อน
ส้มใบเปรี๊ยะ	<i>Bischofia javanica</i>	7,374	73,740	2	ฝน
หว่าขาว	<i>Syzgium cumini</i>	8,190	98,280	2	ฝน
มะค่าแต้	<i>Sindora siamensis</i>	12,696	228,528	2	ฝน
ก่อ	<i>Castanopsis sp.</i>	6,960	69,600	2	ฝน
กระบก	<i>Irvingia malayana</i>	154,176	768,150	2	ฝน
เขลียง	<i>Dialium cochinchinensis</i>	89,718	897,180	2	ฝน
ปอแก้วเทา	<i>Grewia elatostemoides</i>	3,276	32,760	2	ฝน
ลำควน	<i>Mitrephora thorelii</i>	7,164	128,952	2	ฝน
มะเคื่อ	<i>Ficus sp.</i>	76,608	229,824	2	ฝน
พิพาน	<i>Uvaria rufa</i>	2,454	73,620	2	ฝน
ตะขบป่า	<i>Flacourtia indica</i>	13,104	157,248	2	ฝน
มะหม้อ	<i>Randia winittii</i>	3,684	22,104	2	หนาว
มะหาด	<i>Arthocarpus lakoocha</i>	10,650	69,300	2	หนาว
สลักป่า	<i>Morinda angustifolia</i>	28,044	168,264	2	หนาว
รวม		1,021,133	10,059,166		

จากการศึกษาเกี่ยวกับสมุนไพร พบว่า สมุนไพรในป่าสงวนแห่งชาติ ปาดงมุล จังหวัดกาฬสินธุ์ มีจำนวน 116 ชนิด ปริมาณ 3,539,459 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าทั้งหมด 12,405,746 บาท/ปี มีค่าเฉลี่ยของปริมาณเท่ากับ 51.837 /กิโลกรัม/ไร่/ปี และมีมูลค่าเฉลี่ยเท่ากับ 181.68 บาท/ไร่/ปี ระยะเวลาที่มี/ปี เท่ากับ 2-12 เดือน สมุนไพร จำนวน 83 ชนิด สามารถเก็บได้ทุกฤดูกาล จำนวน 16 ชนิด สามารถเก็บได้ในฤดูฝนและหนาว จำนวน 16 ชนิด สามารถเก็บได้ในฤดูฝนเพียงฤดูเดียว และจำนวน 2 ชนิด สามารถเก็บได้ในฤดูหนาวเพียงฤดูเดียวดังรายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของสมุนไพรในป่าสงวนแห่งชาติ ปาดงมุล จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามชนิด ปริมาณ มูลค่า ระยะเวลาที่มี/ปี และฤดูกาลที่มี

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ระยะเวลา ที่มี/ปี (เดือน)	ฤดูกาลที่มี
ตะไคร้ต้น	<i>Litsea cubeba</i>	57,082	570,820	12	ทุกฤดู
ราชคัศ	<i>Brucea javanica</i>	39,670	200,390	12	ทุกฤดู
เปื้อน	<i>Croton argyratus</i>	37,349	74,698	12	ทุกฤดู
สลักป่า	<i>Morinda angustifolia</i>	44,723	134,169	12	ทุกฤดู
เหมือดคน	<i>Helicia robusta</i>	21,235	106,175	12	ทุกฤดู
อ้อยช้าง	<i>Mayodendron igneum</i>	35,369	176,845	12	ทุกฤดู
หมี่	<i>Clausena excavata</i>	46,635	93,270	12	ทุกฤดู
มะไฟ	<i>Baccaurea sapida</i>	84,462	253,350	12	ทุกฤดู
หัวขาว	<i>Syzgium cumini</i>	73,878	147,756	12	ทุกฤดู
พะยอม	<i>Shorea talura</i>	123,859	619,295	12	ทุกฤดู
ชื้อ้าย	<i>Terminalia nigrovenulosa</i>	106,107	318,321	12	ทุกฤดู
ช้อย	<i>Streblus asper</i>	225,240	184,192	12	ทุกฤดู
มะนาวผี	<i>Atalantia monophylla</i>	50,458	100,916	12	ทุกฤดู
ชันทองพญาบาท	<i>Gelonium multiflorum</i>	19,254	192,540	12	ทุกฤดู
เหมือดคอง	<i>Symphocos ferrugina</i>	56,740	113,480	12	ทุกฤดู
ส้มใบเปื้อน	<i>Bischofia javanica</i>	80,160	160,320	12	ทุกฤดู
กรวยป่า	<i>Casearia grewiaefolia</i>	64,183	320,915	12	ทุกฤดู
เหมือดคน	<i>Aporosa ficifolia</i>	56,945	113,890	12	ทุกฤดู

ตารางที่ 7 มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของสมุนไพรในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงมูล จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตามชนิด ปริมาณ มูลค่า ระยะเวลาที่มี/ปี และฤดูกาลที่มี (ต่อ)

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ระยะเวลา ที่มี/ปี (เดือน)	ฤดูกาลที่มี
ตีนนก	<i>Vitex pinnata</i>	40,421	80,843	12	ทุกฤดู
ขึ้นพุ่ม	<i>Diospyros borneensis</i>	35,300	105,900	12	ทุกฤดู
มะหม้อ	<i>Randia winittii</i>	97,708	195,416	12	ทุกฤดู
มะกล่ำต้น	<i>Adenxanthera paronina</i>	29,770	119,080	12	ทุกฤดู
คันทมิ	<i>Lophopetalum wightiana</i>	46,635	93,270	12	ทุกฤดู
ไทรใหญ่	<i>Ficus consociata</i>	112,798	225,596	12	ทุกฤดู
ก้านเหลือง	<i>Nauclea orientalis</i>	36,666	109,998	12	ทุกฤดู
มะหาด	<i>Arthocarpus lakoocha</i>	153,819	474,819	12	ทุกฤดู
ประคู้	<i>Pterocarpus macrocarpus</i>	80,843	323,372	12	ทุกฤดู
มะเฒ่า	<i>Anthidesma diandrum</i>	23,966	47,932	12	ทุกฤดู
มะกอก	<i>Spondias pinnata</i>	50,663	202,652	12	ทุกฤดู
กระโดน	<i>Careya arborea</i>	125,362	501,448	12	ทุกฤดู
ฝรั่งป่า	<i>Randia eucodon</i>	18,708	37,416	12	ทุกฤดู
ชื้อ	<i>Gmelina arborea</i>	29,838	89,514	12	ทุกฤดู
ไช้เฒ่า	<i>Vitex glabrata</i>	30,589	91,767	12	ทุกฤดู
ช้างน้ำ	<i>Ochna wallichii</i>	55,511	277,555	12	ทุกฤดู
โมกใหญ่	<i>Holarrhena antidysenterica</i>	36,256	72,512	12	ทุกฤดู
เขลียง	<i>Dalbergia cochinchinensis</i>	77,224	154,448	12	ทุกฤดู
แคทราย	<i>Stereospermum neuranthum</i>	39,738	119,214	12	ทุกฤดู
กะพี้	<i>Dalbergia cultrata</i>	22,873	182,984	12	ทุกฤดู
ยอป่า	<i>Morinda corea</i>	43,904	219,520	12	ทุกฤดู
มะพลับดง	<i>Disopyros ehretioides</i>	43,084	86,168	12	ทุกฤดู
สะเคาช้าง	<i>Toxicodendron succedanea</i>	39,192	195,960	12	ทุกฤดู
ลำควน	<i>Nitrephora thorelii</i>	55,648	111,296	12	ทุกฤดู
รังนึ่ง	<i>Stereospermum sp.</i>	44,108	132,324	12	ทุกฤดู
ส้มอติเกก	<i>Terminalia bellerica</i>	83,847	167,694	12	ทุกฤดู

ตารางที่ 7 มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของสมุนไพรในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงมูล จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตามชนิด ปริมาณ มูลค่า ระยะเวลาที่มี/ปี และฤดูกาลที่มี (ต่อ)

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ระยะเวลา ที่มี/ปี (เดือน)	ฤดูกาลที่มี
เพกา	<i>Oroxylum indicum</i>	24,650	295,800	12	ทุกฤดู
มะพลับ	<i>Diospyros areolata</i>	50,663	101,326	12	ทุกฤดู
ผักหวาน	<i>Melientha suavis</i>	30,179	90,537	12	ทุกฤดู
คอบแลน	<i>Nephelium hypoleucum</i>	103,717	207,434	12	ทุกฤดู
ก่อ	<i>Castanopsis sp.</i>	18,708	56,124	12	ทุกฤดู
คีนเป็ดแดง	<i>Ardisia longipedicellata</i>	36,529	109,587	12	ทุกฤดู
มะเคือ	<i>Picus sp.</i>	56,740	170,220	12	ทุกฤดู
เหมือดน้อย	<i>Memecylon scutellalum</i>	15,909	31,818	12	ทุกฤดู
มะหาด	<i>Erioglossum rubiginosum</i>	31,545	157,725	12	ทุกฤดู
พญาพินพญาพิน	<i>Caesalpinia godefroyana</i>	273	2,184	12	ทุกฤดู
ก้างปลาแดง	<i>Securinega leucopyrus</i>	21,303	85,212	12	ทุกฤดู
เข็มขาว	<i>Ixora ebarbata</i>	409	2,454	12	ทุกฤดู
เข็มแดง	<i>Ixora lobbii</i>	816	4,896	12	ทุกฤดู
นมสาว	<i>Embelia subcoriacea</i>	140	2,100	12	ทุกฤดู
มะอึก	<i>Solanum stramonifolium</i>	204	7,140	12	ทุกฤดู
หัสศุข	<i>Micromelum minutum</i>	2,045	20,450	12	ทุกฤดู
ช่อ	<i>Pluchea indica</i>	3,004	30,040	12	ทุกฤดู
พญาผิงฤทธิ์	Unidentified species	1,092	19,656	12	ทุกฤดู
กลิ้งกลางดง	<i>Stephania pierrei</i>	1,227	22,086	12	ทุกฤดู
คัคเค้าเครือ	<i>Randia siamensis</i>	7,169	71,690	12	ทุกฤดู
กานพวงเจ็ดขึ้น	<i>Salacia chinensis</i>	5,052	90,936	12	ทุกฤดู
ขอรพะเค็ด	<i>Tinospora tuberculata</i>	26,028	208,224	12	ทุกฤดู
ไผ่คัน	<i>Beaumontia murtonii</i>	5,460	16,380	12	ทุกฤดู
ส้มป่อย	<i>Acacia rugata</i>	40,968	245,808	12	ทุกฤดู
ย่านาง	<i>Antiaris toxicaria</i>	16,387	131,096	12	ทุกฤดู
พมอ้อย	<i>Plantago major</i>	4,096	40,960	12	ทุกฤดู

ตารางที่ 7 มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของสมุนไพรในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงมูล จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตามชนิด ปริมาณ มูลค่า ระยะเวลาที่มี/ปี และฤดูกาลที่มี (ต่อ)

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ระยะเวลา ที่มี/ปี (เดือน)	ฤดูกาลที่มี
คีนคังเครือ	<i>Desmos dumosus</i>	9,354	46,770	12	ทุกฤดู
แสลงพัน	<i>Bauhinia involuclata</i>	27,994	139,970	12	ทุกฤดู
สามง่าม	<i>Pteris wallichiana</i>	3,400	34,000	12	ทุกฤดู
คีนคังเครือ	<i>Desmos dumosus</i>	9,354	46,770	12	ทุกฤดู
แสลงพัน	<i>Bauhinia involuclata</i>	27,994	139,970	12	ทุกฤดู
สามง่าม	<i>Pteris wallichiana</i>	3,400	34,000	12	ทุกฤดู
เถาขามแดง	<i>Fissistigma minuticalyx</i>	819	3,276	12	ทุกฤดู
คิงูเฒ่า	<i>Toddalia asiatica</i>	8,466	25,398	12	ทุกฤดู
เค้กร้าง	<i>Caryota urens</i>	36,871	184,355	12	ทุกฤดู
คีนคัง	<i>Anomianthus dulis</i>	2,799	8,397	12	ทุกฤดู
พองนไก่อ	<i>Cnestis palala</i>	409	4,090	12	ทุกฤดู
พรายสะเคียง	<i>Clerodendrum serratum</i>	273	1,638	12	ทุกฤดู
คนทา	<i>Harrisonia perforata</i>	477	2,862	12	ทุกฤดู
มะกล่ำคานหนู	<i>Abrus precatorius</i>	5,052	15,156	12	ทุกฤดู
สาเหล้ม	<i>Bridelia ovata</i>	2,184	6,552	12	ทุกฤดู
สาบเสือ	<i>Eupatorium odoratum</i>	165,101	132,080	8	ฝน, หนาว
คอนแคน	Unidentified species	7,852	31,408	8	ฝน, หนาว
ระย้อม	<i>Rauvolfia serpentina</i>	10,037	60,222	8	ฝน, หนาว
ขอบิด	<i>Helicteres isora</i>	9,286	46,430	8	ฝน, หนาว
พวยคณนอย	<i>Dendrobium crumenatum</i>	1,092	10,920	8	ฝน, หนาว
กะทงพม่าข้า	<i>Wattakata volubilis</i>	2,116	10,580	8	ฝน, หนาว
เกล็ดคนาคราช	<i>Drymoglossum piloselloides</i>	204	612	8	ฝน, หนาว
กะพี้เฒ่า	<i>Dalbergia foliacea</i>	955	1,910	8	ฝน, หนาว
คานกด	<i>Aporosa villosa</i>	204	2,040	8	ฝน, หนาว
พวยนึ่ง	<i>Calamus acanthophyllus</i>	35	350	8	ฝน, หนาว
เล็บควาย	<i>Bauhinia elongata</i>	2,321	27,852	8	ฝน, หนาว

ตารางที่ 7 มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของสมุนไพรในป่าสงวนแห่งชาติ ปาดงมุล จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตามชนิด ปริมาณ มูลค่า ระยะเวลาที่มี/ปี และฤดูกาลที่มี (ต่อ)

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ระยะเวลา ที่มี/ปี (เดือน)	ฤดูกาลที่มี
ชูดหอม	<i>Alyxia reinwardtii</i>	1,024	10,240	8	ฝน, หนาว
ส้มไก่	Unidentified species	955	7,640	8	ฝน, หนาว
ขี้หนอน	<i>Schoepfia Fragrans</i>	136	1,638	8	ฝน, หนาว
ผักกูด	<i>Diphazium sp.</i>	3,410	17,050	6	ฝน
ขมิ้นเครือ	<i>Anamirta cocculus</i>	5,189	62,268	6	ฝน
ลิ้นแรด	<i>Tetracera scandens</i>	1,911	7,644	6	ฝน, หนาว
มะกาเครือ	<i>Bridelia stipularis</i>	614	3,684	6	ฝน
น้ำกระต๊อบโรง	<i>Ficus pubigera</i>	477	2,862	6	ฝน
คาว	<i>Arenga pinnata</i>	5,735	143,375	6	ฝน
เครือเขาปูน	<i>Cissus modeccoides</i>	1,433	2,866	6	ฝน
กันดัวย	Unidentified species	546	2,730	6	ฝน
กอมก้อลอคซอน	<i>Polychroa repens</i>	2,048	10,240	6	ฝน, หนาว
หญ้าพมยู่	<i>Xanthium strumarium</i>	1,707	10,242	6	ฝน
เค่าไห้	<i>Ichnocarpus frutescens</i>	1,570	7,850	6	ฝน
หูเสือ	<i>Kaempferia sp.</i>	20	200	6	ฝน
เครือโหล่ง	<i>Streptocaulon Kleinii</i>	1,638	13,104	6	ฝน
ไค้ไม่รู้ลุ่ม	<i>Elephantopus scaber</i>	4,233	50,796	6	ฝน
โกรงพุงปลา	<i>Dischidia rafflesiana</i>	751	6,008	6	ฝน
ข้าวคัม	<i>Wissadula periplocifolia</i>	1,229	14,748	6	ฝน
เร่ว	<i>Amonum xanthioides</i>	12,700	571,500	4	หนาว
ปรง	<i>Cycas immsa</i>	4,165	33,320	4	หนาว
เปราะป่า	<i>Kaempferia marginata</i>	7,032	84,384	2	ฝน
ข้าวสาร	<i>Prismatomeris fragrans</i>	1,502	22,530	2	ฝน
รวม		3,539,459	12,405,746		

จากการศึกษาเกี่ยวกับแมลงกินได้ พบว่า แมลงกินได้ในป่าสงวนแห่งชาติ ปาดงมุล จังหวัดกาฬสินธุ์ มีจำนวน 9 ชนิด ปริมาณ 38,232 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าทั้งหมด 2,106,830 บาท/ปี มีค่าเฉลี่ยของปริมาณเท่ากับ 0.560 กิโลกรัม/ไร่/ปี และมีมูลค่าเฉลี่ยเท่ากับ 30.80 บาท/ไร่/ปี ระยะเวลาที่มี/ปีเท่ากับ 2-12 เดือน และฤดูกาลที่มีมากที่สุด คือ ฤดูร้อน ดังรายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 8

ตารางที่ 8 มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของแมลงกินได้ในป่าสงวนแห่งชาติ ปาดงมุล จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามชนิด ปริมาณ มูลค่า ระยะเวลาที่มี/ปี และฤดูกาลที่มี

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ระยะเวลา ที่มี/ปี (เดือน)	ฤดูกาลที่มี
ไธมคแดง	<i>Oecophylla smaragdina</i>	13,109	917,630	2	ร้อน
กิบูน	<i>Anomala antiqua</i>	7,374	294,960	3	ร้อน
จิกจั่น	<i>Magiciada sp.</i>	2,458	245,800	3	ร้อน
หีบ	<i>Chrysobothris femorata</i>	3,277	163,850	2	หนาว
ด้วงกว้าง	<i>Xylotrupes gideon</i>	3,823	152,920	2	ฝน
กุดจี่	<i>Onitits sp.</i>	4,096	122,880	3	ร้อน
ด้วงเสือ	<i>Cicindela sp.</i>	2,048	81,920	12	พฤษภาคม
ด้ก้นคน	<i>Crystacanthacris tatarica</i>	1,638	65,520	2	ฝน
แมงดา	<i>Lethocerus indicus</i>	409	61,350	3	ฝน
รวม		38,232	2,106,830		

จากการศึกษาเกี่ยวกับพืชหน้ดกรรม พบว่า พืชหน้ดกรรมในป่าสงวนแห่งชาติ ปาดงมุล จังหวัดกาฬลันธุ์ มีจำนวน 12 ชนิด ปริมาณ 1,836,957 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าทั้งหมด 5,074,663 บาท/ปี มีค่าเฉลี่ยของปริมาณเท่ากับ 26.903 กิโลกรัม/ไร่/ปี และมีมูลค่าเฉลี่ยเท่ากับ 74.320 บาท/ไร่/ปี โดยส่วนใหญ่สามารถเก็บหาได้ทุกฤดู (12 เดือน) ยกเว้นหญ้าคา ซึ่งจะเก็บหาในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม (2 เดือน) ดังรายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 9

ตารางที่ 9 มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของพืชหน้ดกรรมในป่าสงวนแห่งชาติ ปาดงมุล จังหวัดกาฬลันธุ์ จำแนกตามชนิด ปริมาณ มูลค่า ระยะเวลาที่มี/ปี และฤดูกาลที่มี

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ระยะเวลา ที่มี/ปี (เดือน)	ฤดูกาลที่มี
หญ้าคา	<i>Imperata culindrica</i>	244,442	733,326	2	พหนาว
ไผ่	<i>Bambusa spp.</i>	172,638	345,276	12	ทุกฤดู
พวาช	<i>Calamus spp.</i>	65,548	655,480	12	ทุกฤดู
พวงวาง	<i>Ancistrocladus tectorius</i>	118,124	236,248	12	ทุกฤดู
ช่อช	<i>Streblus asper</i>	625,444	1,250,888	12	ทุกฤดู
ย่านาง	<i>Antiaris toxicaria</i>	78,180	390,900	12	ทุกฤดู
แสลงพัน	<i>Bauhinia involuclata</i>	221,227	442,454	12	ทุกฤดู
ไล่คัน	<i>Beaumontia murtonii</i>	24,580	122,900	12	ทุกฤดู
ส้มลม	<i>Ecdysanthera rosea</i>	69,645	348,225	12	ทุกฤดู
เค้าให้	<i>Ichnocarpus frutescens</i>	94,226	188,452	12	ทุกฤดู
วงส้ม	<i>Calycopteris floribunda</i>	84,667	169,334	12	ทุกฤดู
ปอดับเค้า	<i>Enkleia siamensis</i>	38,236	191,180	12	ทุกฤดู
รวม		1,836,957	5,074,663		

4.2 ระดับการพึงพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแซง

ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาวิเคราะห์ระดับการพึงพิงของป่าด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรทั่วไปของชุมชนบ้านหนองแซง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการบันทึกข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับชนิดและปริมาณของป่าที่เก็บหาได้ การใช้ประโยชน์ มูลค่า ตลอดจนข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง จากนั้น นำมาวิเคราะห์ระดับการพึงพิงของป่าในประเด็นเหล่านี้ คือ

4.2.1 สัดส่วนของมูลค่าของป่าที่เก็บหาได้ต่อรายได้ครัวเรือนของชุมชนบ้านหนองแซง

4.2.2 ปริมาณและมูลค่าของป่าที่ชุมชนบ้านหนองแซงเก็บหาได้

4.2.3 จำนวนครัวเรือนที่เก็บหาของป่าชนิดต่าง ๆ

4.2.1 สัดส่วนของมูลค่าของป่าที่เก็บหาได้ต่อรายได้ครัวเรือนของชุมชนบ้านหนองแซง

สัดส่วนของมูลค่าของป่าที่เก็บหาได้ต่อรายได้ครัวเรือน หมายถึง สัดส่วนของจำนวนเงินที่คำนวณได้ในรูปของเงินสดจากปริมาณของป่าที่เก็บหาได้ทั้งหมด (ทั้งที่บริโภคภายในครัวเรือนและจำหน่าย) ต่อรายได้ครัวเรือน ซึ่งจากการศึกษาสัดส่วนของมูลค่าของป่าที่เก็บหาได้ต่อรายได้ครัวเรือนของชุมชนบ้านหนองแซง พบว่า ของป่าที่ชุมชนบ้านหนองแซงเก็บหาได้ ดังนี้ คือ

(1) ไม้พื้น เก็บหาได้ปริมาณ 3.97 ลูกบาศก์เมตร/ครัวเรือน/ปี มูลค่า 1,390 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 1.82 โดยแยกลักษณะการใช้ประโยชน์ออกเป็น

(1).1 บริโภคในครัวเรือน ปริมาณ 3.32 ลูกบาศก์เมตร/ครัวเรือน/ปี มูลค่า 1,161 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 1.52

(1).2 จำหน่าย ปริมาณ 0.65 ลูกบาศก์เมตร/ครัวเรือน/ปี มูลค่า 229 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 0.30

(2) พืชผักป่า เก็บหาได้ปริมาณ 24.32 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มูลค่า 664.28 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 0.87 โดยแยกลักษณะการใช้ประโยชน์ออกเป็น

(2).1 บริโภคในครัวเรือน ปริมาณ 14.83 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มูลค่า 404.68 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 0.53

(2).2 จำหน่าย ปริมาณ 9.49 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มูลค่า 259.60 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 0.34

(3) เห็ด เก็บหาได้ปริมาณ 14.71 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มูลค่า 977.33 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 1.28 โดยแยกลักษณะการใช้ประโยชน์ออกเป็น

(3).1 บริโภคในครัวเรือน ปริมาณ 5.94 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มูลค่า 420.38 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 0.55

(3).2 จำหน่าย ปริมาณ 8.77 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มูลค่า 556.95 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 0.73

(4) ผลไม้ป่า เก็บหาได้ปริมาณ 22.15 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มูลค่า 442.85 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 0.58 โดยแยกลักษณะการใช้ประโยชน์ออกเป็น

(4).1 บริเวณคนครัวเรือน ปริมาณ 14.90 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มูลค่า 297.78 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 0.39

(4).2 จำหน่าย ปริมาณ 7.25 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มูลค่า 145.07 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 0.19

(5) สมุนไพร เก็บหาได้ปริมาณ 2.37 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มูลค่า 236.70 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 0.31 โดยแยกลักษณะการใช้ประโยชน์ออกเป็น

(5).1 บริเวณคนครัวเรือน ปริมาณ 1.22 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มูลค่า 122.17 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 0.16

(5).2 จำหน่าย ปริมาณ 1.15 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มูลค่า 114.53 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 0.15

(6) แมลงกินได้ เก็บหาได้ปริมาณ 8.31 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มูลค่า 328.32 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 0.43 โดยแยกลักษณะการใช้ประโยชน์ออกเป็น

(6).1 บริเวณคนครัวเรือน ปริมาณ 5.41 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มูลค่า 213.79 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 0.28

(6).2 จำหน่าย ปริมาณ 2.90 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มูลค่า 114.53 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 0.15

(7) พืชตัดกรรม เก็บหาได้ปริมาณ 158.66 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มูลค่า 366.50 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 0.48 โดยแยกลักษณะการใช้ประโยชน์ออกเป็น

(7).1 บริเวณคนครัวเรือน ปริมาณ 105.77 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มูลค่า 244.33 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 0.32

(7).2 จำหน่าย ปริมาณ 52.89 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มูลค่า 122.17 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 0.16

รวมมูลค่าของป่าทั้งหมดที่ชุมชนบ้านหนองแขงเก็บหาได้จำนวน 4,405.98 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 5.77 โดยแยกเป็นมูลค่าของป่าที่บริเวณคนครัวเรือน จำนวน 2,864.13 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 3.75 และมูลค่าของป่าที่จำหน่าย จำนวน 1,541.85 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 2.02 ดังรายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ระดับการพึ่งพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแซง (เฉลี่ยต่อครัวเรือน) จำแนกตามประเภทของป่าที่เก็บหาได้ ปริมาณและจำหน่าย

ประเภทของป่า	ของป่าที่เก็บหาได้/ครัวเรือน				ปริโคต/ครัวเรือน				จำหน่าย/ครัวเรือน		
	ปริมาณ	มูลค่า (บาท)	สัดส่วนต่อรายได้ ครัวเรือน (%)	ปริมาณ	มูลค่า (บาท)	สัดส่วนต่อรายได้ ครัวเรือน (%)	ปริมาณ	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ	มูลค่า (บาท)	สัดส่วนต่อรายได้ ครัวเรือน (%)
ไม้พื้น	3.97	1,390.00	1.82	3.32	1,161.00	1.52	0.65	229.00			0.30
พืชผักป่า	24.32	664.28	0.87	14.83	404.68	0.53	9.49	259.60			0.34
เห็ด	14.71	977.33	1.28	5.94	420.38	0.55	8.77	556.95			0.73
ผลไม้ป่า	22.15	442.85	0.58	14.90	297.78	0.39	7.25	145.07			0.19
สมุนไพร	2.37	236.70	0.31	1.22	122.17	0.16	1.15	114.53			0.15
แมลงกินได้	8.31	328.32	0.43	5.41	213.79	0.28	2.90	114.53			0.15
พืชตัดถกรวม (กก.)	158.66	366.50	0.48	105.77	244.33	0.32	52.89	122.17			0.16
รวม		4,405.98	5.77		2,864.13	3.75		1,541.85			2.02

4.2.2 ปริมาณและมูลค่าของป่าที่ชุมชนบ้านหนองแขงเก็บหาได้

จากการศึกษาปริมาณและมูลค่าของป่าที่ชุมชนบ้านหนองแขงเก็บหาได้ บริโภคในครัวเรือน และจำหน่าย พบว่า ปริมาณและมูลค่าของป่าที่ชุมชนบ้านหนองแขงเก็บหาได้และใช้ประโยชน์ด้วยการบริโภคในครัวเรือน และจำหน่าย มีดังต่อไปนี้ คือ

(1) ไม้พื้น เก็บหาได้ ปริมาณ 2,866 ลูกบาศก์เมตร มูลค่า 1,003,580 บาท โดยใช้ประโยชน์ด้วยการบริโภคในครัวเรือน ปริมาณ 2,397 ลูกบาศก์เมตร มูลค่า 838,242 บาท และจำหน่าย ปริมาณ 469 ลูกบาศก์เมตร มูลค่า 165,338 บาท

(2) พืชผักป่า เก็บหาได้ ปริมาณ 17,559 กิโลกรัม มูลค่า 479,610 บาท โดยใช้ประโยชน์ด้วยการบริโภคในครัวเรือน ปริมาณ 10,707 กิโลกรัม มูลค่า 292,179 บาท และจำหน่าย ปริมาณ 6,852 กิโลกรัม มูลค่า 187,431 บาท

(3) เห็ด เก็บหาได้ปริมาณ 10,620 กิโลกรัม มูลค่า 705,632 บาท โดยใช้ประโยชน์ด้วยการบริโภคในครัวเรือน ปริมาณ 4,288 กิโลกรัม มูลค่า 303,514 บาท และจำหน่าย ปริมาณ 6,332 กิโลกรัม มูลค่า 402,118 บาท

(4) ผลไม้ป่า เก็บหาได้ ปริมาณ 15,992 กิโลกรัม มูลค่า 319,738 บาท โดยใช้ประโยชน์ด้วยการบริโภคในครัวเรือน ปริมาณ 10,758 กิโลกรัม มูลค่า 214,997 บาท และจำหน่ายปริมาณ 5,234 กิโลกรัม มูลค่า 104,741 บาท

(5) สมุนไพร เก็บหาได้ปริมาณ 1,711 กิโลกรัม มูลค่า 170,897 บาท โดยใช้ประโยชน์ด้วยการบริโภคในครัวเรือน ปริมาณ 881 กิโลกรัม มูลค่า 88,207 บาท และจำหน่าย ปริมาณ 830 กิโลกรัม มูลค่า 82,690 บาท

(6) แมลงกินได้ เก็บหาได้ ปริมาณ 6,000 กิโลกรัม มูลค่า 237,047 บาท โดยใช้ประโยชน์ด้วยการบริโภคในครัวเรือน ปริมาณ 3,906 กิโลกรัม มูลค่า 154,356 บาท และจำหน่าย ปริมาณ 2,094 กิโลกรัม มูลค่า 82,691 บาท

(7) พืชเห็ดถั่งหอย เก็บหาได้ ปริมาณ 114,552 กิโลกรัม มูลค่า 264,613 บาท โดยใช้ประโยชน์ด้วยการบริโภคในครัวเรือน ปริมาณ 76,366 กิโลกรัม มูลค่า 176,406 บาท และจำหน่ายปริมาณ 38,186 กิโลกรัม มูลค่า 88,207 บาท

รวมมูลค่าทั้งหมดของของป่าที่ชุมชนบ้านหนองแขงเก็บหาได้ จำนวน 3,181,117 บาท โดยแยกเป็นมูลค่าของป่าที่บริโภคในครัวเรือน จำนวน 2,067,901 บาท และมูลค่าของป่าที่จำหน่าย จำนวน 1,113,216 บาท ดังรายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ปริมาณและมูลค่าของป่าที่ชุมชนบ้านหนองแซงเก็บหาได้ บริโภคและจำหน่าย

ประเภทของป่า	ของป่าที่เก็บหาได้		บริโภค		จำหน่าย	
	ปริมาณ	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ	มูลค่า (บาท)
ไม้ฟัน (ม. ³)	2,866	1,003,580	2,397	838,242	469	165,338
พืชผักป่า (กก.)	17,559	479,610	10,707	292,179	6,852	187,431
เห็ด (กก.)	10,620	705,632	4,288	303,514	6,332	402,118
ผลไม้ป่า (กก.)	15,992	319,738	10,758	214,997	5,234	104,741
สมุนไพร (กก.)	1,711	170,897	881	88,207	830	82,690
แมลงกินได้ (กก.)	6,000	237,047	3,906	154,356	2,094	82,691
พืชตัดดอก (กก.)	114,552	264,613	76,366	176,406	38,186	88,207
รวม		3,181,117		2,067,901		1,113,216

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการจำแนกรายละเอียดชนิดของของป่าแต่ละประเภทที่ชุมชนบ้านหนองแซงเก็บหาได้ บริโภค และจำหน่าย ดังปรากฏตามตารางที่ 12 ถึง ตารางที่ 18 ดังนี้

ตารางที่ 12 การเก็บหาไม้พื้นของชุมชนบ้านหนองแซง จำแนกตามปริมาณที่เก็บหาได้ บริโภค และจำหน่าย

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณที่ เก็บหาได้ (ม. 3)	บริโภค (ม. 3)	จำหน่าย (ม. 3)
ตะเคียนหิน	<i>Hopea ferrea</i>	654	590	64
เต็ง	<i>Shorea obtusa</i>	317	273	44
ตะแบก	<i>Lagerstroemia calyculata</i>	307	207	100
รัง	<i>Shorea siamensis</i>	213	193	20
พลวง	<i>Dipterocarpus tuberculatus</i>	196	168	28
นนทรีป่า	<i>Peltophorum dasyrachis</i>	188	176	12
ประดู่	<i>Pterocarpus macrocarpus</i>	164	116	48
แดง	<i>Xylia kerrii</i>	156	140	16
ดู่	<i>Cratoxylum sp.</i>	148	124	24
กระโดน	<i>Careya arborea</i>	112	100	12
กระบก	<i>Irvingia malayana</i>	96	52	44
พะยอม	<i>Shorea talura</i>	96	72	24
สลักป่า	<i>Morinda angustifolia</i>	68	56	12
อื่น ๆ	Others	151	130	21
รวม		2,866	2,397	469

ตารางที่ 13 การเก็บหาพืชผักป่าของชุมชนบ้านหนองแขง จำแนกตามปริมาณที่เก็บหาได้
บริโภคและจำหน่าย

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณที่ เก็บหาได้ (กก.)	บริโภค (กก.)	จำหน่าย (กก.)
หน่อไม้	<i>Bambusa spp.</i>	8,070	4,135	3,935
ผักหวาน	<i>Melientha suavis</i>	3,282	2,250	1,032
หวาย	<i>Calamus spp.</i>	2,260	375	1,885
ตั่ว	<i>Cratocxlum sp.</i>	807	807	0
เม็ก	<i>Syzygium grata</i>	754	754	0
ย่านาง	<i>Antiaris toxicaria</i>	538	538	0
มะกอก	<i>Spondias pinnata</i>	484	484	0
สาบ	<i>Adenia viridiflora</i>	430	430	0
กระโดน	<i>Careya arborea</i>	376	376	0
กระเจียว	<i>Curcuma parviflora</i>	264	264	0
กลอย	<i>Dioscorea hispida</i>	214	214	0
แคป่า	<i>Dolichandrone spathacea</i>	80	80	0
รวม		17,559	10,707	6,852

ตารางที่ 14 การเก็บหาเห็ดของชุมชนบ้านหนองแซง จำแนกตามปริมาณที่เก็บหาได้ ปริโภค และจำหน่าย

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณที่ เก็บหาได้ (กก.)	บริโภค (กก.)	จำหน่าย (กก.)
กระด้าง	<i>Lentinus praerigidus</i>	8,604	2,934	5,670
ปลวก	<i>Cyllobia aluminosa</i>	386	256	130
ข้า	<i>Lacterius flavidulus</i>	284	184	100
หน้าวัว	<i>Russula heterophylla</i>	284	156	128
ระโงก	<i>Amanita vaginata</i>	274	200	74
ถ่าน	<i>Russula nigricans</i>	270	220	50
ไคร	<i>Russula delica</i>	224	140	84
ผึ้ง	<i>Boletus edulis</i>	180	84	96
เผาะ	<i>Astreous hygrometricus</i>	114	114	0
รวม		10,620	4,288	6,332

ตารางที่ 15 การเก็บหาผลไม้ป่าของชุมชนบ้านหนองแซง จำแนกตามปริมาณที่เก็บหาได้ บริโภค และจำหน่าย

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณที่ เก็บหาได้ (กก.)	บริโภค (กก.)	จำหน่าย (กก.)
คอแลน	<i>Nephelium hypoleucum</i>	7,535	3,526	4,009
มะไฟป่า	<i>Baccaurea sapida</i>	4,105	3,595	510
ตะคร้อ	<i>Schleichera oleosa</i>	2,212	1,532	680
มะกอก	<i>Spondias pinnata</i>	2,012	1,977	35
สมอไทย	<i>Terminalia chebula</i>	104	104	0
กล้วยป่า	<i>Musa acuminata</i>	24	24	0
รวม		15,992	10,758	5,234

ตารางที่ 16 การเก็บหาสมุนไพรของชุมชนบ้านหนองแซง จำแนกตามปริมาณที่เก็บหาได้ บริโภคและจำหน่าย

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณที่ เก็บหาได้ (กก.)	บริโภค (กก.)	จำหน่าย (กก.)
มะเกลือ	<i>Diospyros mollis</i>	488	280	208
ตุ้มตัง	<i>Hesperethusa crenulata</i>	510	260	250
เข็มแดง	<i>Ixora lobbii</i>	496	250	246
ผีหยิก	<i>Rivea laotica</i>	217	91	126
รวม		1,711	881	830

ตารางที่ 17 การเก็บหาแมลงกินได้ของชุมชนบ้านหนองแขง จำแนกตามปริมาณที่เก็บหาได้
ปริมาตรและจำนวน

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณที่ เก็บหาได้ (กก.)	ปริมาตร (กก.)	จำนวน (กก.)
ด้กแตน	<i>Crystacanthacris tatarica</i>	2,720	1,084	1,636
กินูน	<i>Anomala antiqua</i>	871	696	175
กุดจี	<i>Onitits sp.</i>	859	859	0
ทับ	<i>Chrysobothris femorata</i>	526	526	0
แมงดา	<i>Lethocerus indicus</i>	514	321	193
ไข่มดแดง	<i>Oecophylla smaragdina</i>	510	420	90
รวม		6,000	3,906	2,094

ตารางที่ 18 การเก็บหาพืชตัดถกรรมของชุมชนบ้านหนองแขง จำแนกตามปริมาณที่เก็บหาได้
ปริมาตรและจำนวน

ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	ปริมาณที่ เก็บหาได้ (กก.)	ปริมาตร (กก.)	จำนวน (กก.)
หญ้าคา	<i>Imperata culindrica</i>	101,845	63,719	38,126
ไผ่	<i>Bambusa spp.</i>	12,474	12,474	0
หวาย	<i>Calamus spp.</i>	233	173	60
รวม		114,552	76,366	38,186

4.2.3 จำนวนครัวเรือนที่เก็บหาของป่าชนิดต่าง ๆ

จากการศึกษาจำนวนครัวเรือนของชุมชนบ้านหนองแซง ที่เก็บหาของป่าชนิดต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์โดยการบริโภค จำหน่าย หรือบริโภคและจำหน่าย พบว่า จำนวนครัวเรือนของชุมชนบ้านหนองแซง ที่เก็บหาของป่าชนิดต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์โดยการบริโภค จำหน่าย หรือบริโภคและจำหน่าย ตามลำดับดังนี้ คือ

(1) ไม้พื้น จำนวนครัวเรือนที่เก็บหา คิดเป็นร้อยละ 92.7 โดยแยกเป็นเพื่อบริโภคในครัวเรือนอย่างเดียวร้อยละ 79.4 จำหน่ายอย่างเดียว ร้อยละ 0.0 ทั้งบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย ร้อยละ 13.3

(2) พืชผักป่า จำนวนครัวเรือนที่เก็บหา คิดเป็นร้อยละ 86.6 โดยแยกเป็นเพื่อบริโภคในครัวเรือนอย่างเดียว ร้อยละ 68.3 จำหน่ายอย่างเดียว ร้อยละ 0.0 ทั้งบริโภคและจำหน่าย ร้อยละ 18.3

(3) เห็ด จำนวนครัวเรือนที่เก็บหา คิดเป็นร้อยละ 88.3 โดยแยกเป็นเพื่อบริโภคในครัวเรือนอย่างเดียวร้อยละ 26.1 จำหน่ายอย่างเดียว ร้อยละ 0.0 ทั้งบริโภคและจำหน่าย ร้อยละ 62.2

(4) ผลไม้ป่า จำนวนครัวเรือนที่เก็บหา คิดเป็นร้อยละ 87.3 โดยแยกเป็นเพื่อบริโภคในครัวเรือนอย่างเดียวร้อยละ 65.0 จำหน่ายอย่างเดียวร้อยละ 0.6 ทั้งบริโภคและจำหน่าย ร้อยละ 21.7

(5) สมุนไพร จำนวนครัวเรือนที่เก็บหา คิดเป็นร้อยละ 0.6 โดยแยกเป็นเพื่อบริโภคในครัวเรือนอย่างเดียวร้อยละ 0.0 จำหน่ายอย่างเดียวร้อยละ 0.0 ทั้งบริโภคและจำหน่าย ร้อยละ 0.6

(6) แผลงกินได้ จำนวนครัวเรือนที่เก็บหา คิดเป็นร้อยละ 74.4 โดยแยกเป็นเพื่อบริโภคในครัวเรือนอย่างเดียวร้อยละ 63.3 จำหน่ายอย่างเดียวร้อยละ 0.0 ทั้งบริโภคและจำหน่ายร้อยละ 11.1

(7) พืชตัดถักรวม จำนวนครัวเรือนที่เก็บหา คิดเป็นร้อยละ 73.3 โดยแยกเป็นเพื่อบริโภคในครัวเรือนอย่างเดียวร้อยละ 43.3 จำหน่ายอย่างเดียวร้อยละ 1.7 ทั้งบริโภคและจำหน่ายร้อยละ 28.3

ดังรายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 19

ตารางที่ 19 จำนวนครัวเรือนของชุมชนบ้านหนองแซงที่เก็บหาของป่าชนิดต่าง ๆ

ประเภท ของป่า	% ครัวเรือน ที่เก็บหา	บริโภค (%)	จำหน่าย (%)	บริโภคและจำหน่าย (%)	รวม (%)
ไม้พื้		79.4	0.0	13.3	92.7
พืชผักป่า		68.3	0.0	18.3	86.6
เห็ด		26.1	0.0	62.2	88.3
ผลไม้อป่า		65.0	0.6	21.7	87.3
สมุนไพร		0.0	0.0	0.6	0.6
แมลงกินได้		63.3	0.0	11.1	74.4
พืชเห็ดถาวรรม		43.3	1.7	28.3	73.3

4.3 อิทธิพลของลักษณะเศรษฐกิจครัวเรือนและความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อระดับการพึ่งพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแซง

ในการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับอิทธิพลของลักษณะ เศรษฐกิจครัวเรือนและความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อระดับการพึ่งพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแซงครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำเสนอโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

4.3.1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

4.3.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่า

4.3.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการพึ่งพิงของป่า

4.3.1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาเรื่องของป่ากับเศรษฐกิจครัวเรือนของราษฎรบ้านหนองแซง ตำบลนาตาล อำเภอกำกันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างระดับครัวเรือน จำนวน 180 ครัวเรือน จากกลุ่มประชากรทั่วไปของราษฎรบ้านหนองแซง ปรากฏผลลักษณะของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ลักษณะเศรษฐกิจครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษามีขนาดครัวเรือนระหว่าง 2-11 คน มีขนาดครัวเรือนเฉลี่ยจำนวน 5.572 คน/ครัวเรือน โดยเป็นกลุ่มที่มีขนาดครัวเรือน ระหว่าง 4-6 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.6 รองลงมา ได้แก่ กลุ่มที่มีขนาดครัวเรือนระหว่าง 7-11 คน และกลุ่มที่มีขนาดครัวเรือน ระหว่าง 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 26.1 และ 8.3 ตามลำดับ

สำหรับจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจในครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษามีจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ ระหว่าง 0-8 คน จำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจเฉลี่ย 3.567 คน/ครัวเรือน โดยเป็นกลุ่มที่มีจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจระหว่าง 3-4 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.7 รองลงมา ได้แก่ กลุ่มที่มีจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจระหว่าง 0-2 คน และกลุ่มที่มีจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจระหว่าง 5-8 คน คิดเป็นร้อยละ 28.9 และ 24.4 ตามลำดับ

อาชีพหลัก พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษามีอาชีพหลักอยู่ 3 ประเภท คือ เกษตรกรรม รับจ้าง/บริการ และค้าขาย โดยเป็นกลุ่มอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.3 รองลงมา ได้แก่ กลุ่มอาชีพ รับจ้าง/บริการ และกลุ่มอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 30.0 และ 1.7 ตามลำดับ

รายได้ครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษามีรายได้ต่อปีเฉลี่ยเท่ากับ 76,353.933 บาท โดยเป็นกลุ่มที่มีรายได้ครัวเรือนระหว่าง 50,001-100,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.9 รองลงมาได้แก่ กลุ่มที่มีรายได้ครัวเรือนระหว่าง 5,570-50,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้ครัวเรือนระหว่าง 100,001-413,845 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.2 และ 18.9 ตามลำดับ

การถือครองที่ดิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษามีที่ดินถือครองเฉลี่ย 22.061 ไร่/ครัวเรือน โดยเป็นกลุ่มที่มีที่ดินถือครองระหว่าง 16-50 ไร่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.1 รองลงมา ได้แก่ กลุ่มที่มีที่ดินถือครองระหว่าง 0-15 ไร่ และกลุ่มที่มีที่ดินถือครองระหว่าง 51-99 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 43.3 และ 5.6 ตามลำดับ

ฐานะทางเศรษฐกิจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาแบ่งเป็นกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.3 รองลงมา ได้แก่ กลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ และกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง คิดเป็นร้อยละ 25.6 และ 16.1 ตามลำดับ

ระบบเศรษฐกิจของครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษามีระบบเศรษฐกิจของครัวเรือนอยู่ 3 แบบ คือ แบบยังชีพ แบบกึ่งการค้า และแบบการค้า โดยเป็นกลุ่มที่มีระบบเศรษฐกิจ แบบการค้า มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.8 รองลงมา ได้แก่ กลุ่มที่มีระบบเศรษฐกิจแบบกึ่งการค้า และกลุ่มที่มีระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ คิดเป็นร้อยละ 30.0 และ 22.2 ตามลำดับ

ระดับเทคโนโลยีในการผลิต พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา แบ่งเป็นกลุ่มที่มีระดับเทคโนโลยีในการผลิตปานกลาง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.9 รองลงมา ได้แก่ กลุ่มที่มีระดับเทคโนโลยีในการผลิตต่ำ และกลุ่มที่มีระดับเทคโนโลยีการผลิตสูง คิดเป็นร้อยละ 23.9 และ 12.2 ตามลำดับ

ระดับเทคโนโลยีในการฟุ้งฟองของป่า พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีระดับเทคโนโลยีในการฟุ้งฟองของป่าต่ำ คิดเป็นร้อยละ 87.2 ส่วนกลุ่มที่มีระดับเทคโนโลยีในการฟุ้งฟองของป่าสูง คิดเป็นร้อยละ 12.8 ดังรายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 20

ตารางที่ 20 อัตราส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำแนกตามปัจจัยทางด้านลักษณะเศรษฐกิจครัวเรือน ได้แก่ ขนาดครัวเรือน จำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ อาชีพหลัก รายได้ครัวเรือน การถือครองที่ดิน ฐานะทางเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจ ระดับเทคโนโลยีในการผลิต และระดับเทคโนโลยีในการฟุ้งฟงของป่า

คุณลักษณะ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ขนาดครัวเรือน		
1-3 คน	15	8.3
4-6 คน	118	65.6
7-11 คน	47	26.1
รวม	180	100.0
$\bar{X} = 5.572$		S.D. = 1.809
จำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ		
0-2 คน	52	28.9
3-4 คน	84	46.7
5-8 คน	44	24.4
รวม	180	100.0
$\bar{X} = 3.567$		S.D. = 1.557
อาชีพหลัก		
เกษตรกรรม	123	68.3
รับจ้าง/บริการ	54	30.0
ค้าขาย	3	1.7
รวม	180	100.0
รายได้ครัวเรือน		
น้อย (5,570-50,000 บาท)	49	27.2
ปานกลาง (50,001-100,000 บาท)	97	53.9
มาก (100,001-413,845 บาท)	34	18.9
รวม	180	100.0
$\bar{X} = 76,353.933$		S.D. = 50,129.431

ตารางที่ 20 อัตราส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำแนกตามปัจจัยทางด้านลักษณะเศรษฐกิจครัวเรือน ได้แก่ ขนาดครัวเรือน จำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ อาชีพหลัก รายได้ครัวเรือน การถือครองที่ดิน ฐานะทางเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจ ระดับเทคโนโลยีในการผลิต และระดับเทคโนโลยีในการฟุ้งฟงของป่า (ต่อ)

คุณลักษณะ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
การถือครองที่ดิน		
น้อย (0-15 ไร่)	78	43.3
ปานกลาง (16-50 ไร่)	92	51.1
มาก (51-99 ไร่)	10	5.6
รวม	180	100.0
X = 22.061		S.D. = 19.274
ฐานะทางเศรษฐกิจ		
ต่ำ	46	25.6
ปานกลาง	105	58.3
สูง	29	16.1
รวม	180	100.0
ระบบเศรษฐกิจ		
แบบยังชีพ	40	22.2
แบบกึ่งการค้า	54	30.0
แบบการค้า	86	47.8
รวม	180	100.0
ระดับเทคโนโลยีในการผลิต		
ต่ำ	43	23.9
ปานกลาง	115	63.9
สูง	22	12.2
รวม	180	100.0
ระดับเทคโนโลยีในการฟุ้งฟงของป่า		
ต่ำ	157	87.2
สูง	23	12.8
รวม	180	100.0

ความสัมพันธ์ทางสังคมและความตระหนักรู้ต่อสถานการณ์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาส่วนใหญ่มีสถานภาพทางสังคมสูง คิดเป็นร้อยละ 88.3 ส่วนกลุ่มที่มีสถานภาพทางสังคมต่ำ คิดเป็นร้อยละ 11.7

สำหรับความผูกพันทางสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ส่วนใหญ่มีความผูกพันทางสังคมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 51.6 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีความผูกพันทางสังคมน้อย และกลุ่มที่มีความผูกพันทางสังคมมาก คิดเป็นร้อยละ 42.8 และ 5.6 ตามลำดับ

ความตระหนักรู้ต่อสถานการณ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ส่วนใหญ่มีความตระหนักรู้ต่อสถานการณ์ทรัพยากรป่าไม้มาก คิดเป็นร้อยละ 68.3 และกลุ่มที่มีความตระหนักรู้ต่อสถานการณ์ทรัพยากรป่าไม้น้อย คิดเป็นร้อยละ 31.7 ดังรายละเอียด ปรากฏตามตารางที่ 21

ตารางที่ 21 อัตราส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำแนกตามปัจจัยทางด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและความตระหนักรู้ต่อสถานการณ์ ได้แก่ สถานภาพทางสังคม ความผูกพันทางสังคม และความตระหนักรู้ต่อสถานการณ์ทรัพยากรป่าไม้

คุณลักษณะ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
สถานภาพทางสังคม		
ต่ำ	21	11.7
สูง	159	88.3
รวม	180	100.0
ความผูกพันทางสังคม		
น้อย	77	42.8
ปานกลาง	93	51.6
มาก	10	5.6
รวม	180	100.0
ความตระหนักรู้ต่อสถานการณ์ ทรัพยากรป่าไม้		
น้อย	57	31.7
มาก	123	68.3
รวม	180	100.0

ระดับการพึงพิงของป่า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาส่วนใหญ่มีระดับการพึงพิงของป่าในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 55.6 และมีระดับการพึงพิงของป่าในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 44.4 ดังรายละเอียด ปรากฏตามตารางที่ 22

ตารางที่ 22 อัตราส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำแนกตามปัจจัยทางด้านระดับการพึงพิงของป่า

ระดับการพึงพิงของป่า	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ	100	55.6
ระดับสูง	80	44.4
รวม	180	100.0

4.3.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึงพิงของป่า

ในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึงพิงของป่า ของชุมชนบ้านหนองแซง ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาไว้ว่า มีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึงพิงของป่า รวมจำนวน 12 ตัวแปร ได้แก่ ขนาดครัวเรือน จำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ อาชีพหลัก รายได้ครัวเรือน การถือครองที่ดิน ฐานะทางเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจ ระดับเทคโนโลยีในการผลิต ระดับเทคโนโลยีในการพึงพิงของป่า สถานภาพทางสังคม ความผูกพันทางสังคม และความตระหนักต่อสถานการณ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าวด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ ปรากฏผลตามตารางที่ 23-34

ตารางที่ 23 ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดครัวเรือนกับระดับการพึงพิงของป่า

ระดับการพึงพิงของป่า	ขนาดครัวเรือน (คน)		
	1-3	4-6	7-11
ระดับต่ำ	66.7	59.3	42.6
ระดับสูง	33.3	40.7	57.4
รวม	100.0 (15)	100.0 (118)	100.0 (47)

Chi-Square = 4.64605

Significance = .09798

P > 0.05

จากตารางที่ 23 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดครัวเรือนกับระดับการพึงพิงของป่า พบว่า กลุ่มที่มีขนาดครัวเรือนระหว่าง 7-11 คน มีระดับการพึงพิงของป่าสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ คิดเป็นร้อยละ 57.4 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีขนาดครัวเรือนระหว่าง 4-6 คน และกลุ่มที่มีขนาดครัวเรือนระหว่าง 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 40.7 และ 33.3 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดครัวเรือนกับระดับการพึงพิงของป่า ด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ พบว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าขนาดครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึงพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแซง ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 24 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจกับระดับการพึ่งพิงของป่า

ระดับการพึ่งพิงของป่า	จำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ (คน)		
	0-2	3-4	5-8
ระดับต่ำ	59.6	58.3	45.5
ระดับสูง	40.4	41.7	54.5
รวม	100.0	100.0	100.0
	(52)	(84)	(44)

Chi-Square = 2.42780

Significance = .29704

P > 0.05

จากตารางที่ 24 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจกับระดับการพึ่งพิงของป่า พบว่า กลุ่มที่มีจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจระหว่าง 5-8 คน มีระดับการพึ่งพิงของป่าสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ คิดเป็นร้อยละ 54.5 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจระหว่าง 3-4 คน และกลุ่มที่มีจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจระหว่าง 0-2 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 และ 40.4 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจกับระดับการพึ่งพิงของป่า ด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ พบว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า จำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแซง ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 25 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพหลักกับระดับการพึงพิงของป่า

ระดับการพึงพิงของป่า	อาชีพหลัก		
	เกษตรกรรม	รับจ้าง/บริการ	ค้าขาย
ระดับต่ำ	54.5	59.3	33.3
ระดับสูง	45.5	40.7	66.7
รวม	100.0 (123)	100.0 (54)	100.0 (3)

Chi-Square = .95854

Significance = .61924

P > 0.05

จากตารางที่ 25 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพหลักกับระดับการพึงพิงของป่า พบว่า กลุ่มอาชีพค้าขาย มีระดับการพึงพิงของป่าสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ คิดเป็นร้อยละ 66.7 รองลงมาคือ กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม และกลุ่มอาชีพรับจ้าง/บริการ คิดเป็นร้อยละ 45.5 และ 40.7 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพหลักกับระดับการพึงพิงของป่า ด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซ็นต์ พบว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า อาชีพหลักไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึงพิงของป่าของชุมชน บ้านหนองแซง ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 26 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครัวเรือนกับระดับการพึงพิงของป่า

ระดับการพึงพิงของป่า	รายได้ครัวเรือน (บาท)		
	5,570-50,000	50,001-100,000	100,001-413,845
ระดับต่ำ	49.0	58.8	55.9
ระดับสูง	51.0	41.2	44.1
รวม	100.0 (49)	100.0 (97)	100.0 (34)

Chi-Square = 1.26376

Significance = .53159

P > 0.05

จากตารางที่ 26 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครัวเรือนกับระดับการพึงพิงของป่า พบว่า กลุ่มที่มีรายได้ครัวเรือนระหว่าง 5,570-50,000 บาท มีระดับการพึงพิงของป่าสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ คิดเป็นร้อยละ 51.0 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีรายได้ครัวเรือนระหว่าง 100,001-413,845 บาท และกลุ่มที่มีรายได้ครัวเรือนระหว่าง 50,001-100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.1 และ 41.2 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครัวเรือนกับระดับการพึงพิงของป่า ด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ พบว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า รายได้ครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึงพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแซง ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 27 ความสัมพันธ์ระหว่างการถือครองที่ดิน กับระดับการพึ่งพิงของป่า

ระดับการพึ่งพิงของป่า	การถือครองที่ดิน (ไร่)		
	0-15	16-50	51-99
ระดับต่ำ	55.1	54.3	70.0
ระดับสูง	44.9	45.7	30.0
รวม	100.0	100.0	100.0
	(78)	(92)	(10)

Chi-Square = .90512

Significance = .63600

P > 0.05

จากตารางที่ 27 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการถือครองที่ดินกับระดับการพึ่งพิงของป่า พบว่า กลุ่มที่ถือครองที่ดิน 16-50 ไร่ มีระดับการพึ่งพิงของป่าสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ คิดเป็นร้อยละ 45.7 รองลงมาคือ กลุ่มที่ถือครองที่ดิน 0-15 ไร่ และกลุ่มที่ถือครองที่ดิน 51-99 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 44.9 และ 30.0 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการถือครองที่ดิน กับระดับการพึ่งพิงของป่าด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ พบว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า การถือครองที่ดินไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแซง ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 28 ความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจกับระดับการพึงพิงของป่า

ระดับการพึงพิงของป่า	ฐานะทางเศรษฐกิจ		
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
ระดับต่ำ	50.0	56.2	62.1
ระดับสูง	50.0	43.8	37.9
รวม	100.0	100.0	100.0
	(46)	(105)	(29)

Chi-Square = 1.09042

Significance = .57972

P > 0.05

จากตารางที่ 28 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจกับระดับการพึงพิงของป่า พบว่า กลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีระดับการพึงพิงของป่าสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง และกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง คิดเป็นร้อยละ 43.8 และ 37.9 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจกับระดับการพึงพิงของป่าด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซ็นต์ พบว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ฐานะทางเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึงพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแซง ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 29 ความสัมพันธ์ระหว่างระบบเศรษฐกิจ กับระดับการพึงพิงของป่า

ระดับการพึงพิงของป่า	ระบบเศรษฐกิจ		
	แบบยังชีพ	แบบกึ่งการค้า	แบบการค้า
ระดับต่ำ	50.0	57.4	57.0
ระดับสูง	50.0	42.6	43.0
รวม	100.0 (40)	100.0 (54)	100.0 (86)

Chi-Square = .64535

Significance = .72421

P > 0.05

จากตารางที่ 29 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างระบบเศรษฐกิจกับระดับการพึงพิงของป่า พบว่า กลุ่มที่มีระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ มีระดับการพึงพิงของป่าสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีระบบเศรษฐกิจแบบกึ่งการค้า และกลุ่มที่มีระบบเศรษฐกิจแบบการค้า คิดเป็นร้อยละ 42.6 และ 43.0 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระบบเศรษฐกิจ กับระดับการพึงพิงของป่าด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ พบว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ระบบเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึงพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแขง ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 30 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับเทคโนโลยีในการผลิตกับระดับการพึงพิงของป่า

ระดับการพึงพิงของป่า	ระดับเทคโนโลยีในการผลิต		
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
ระดับต่ำ	55.8	53.9	63.6
ระดับสูง	44.2	46.1	36.4
รวม	100.0	100.0	100.0
	(43)	(115)	(22)

Chi-Square = .70863

Significance = .70165

P > 0.05

จากตารางที่ 30 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างระดับเทคโนโลยีในการผลิตกับระดับการพึงพิงของป่า พบว่า กลุ่มที่มีระดับเทคโนโลยีในการผลิตปานกลาง มีระดับการพึงพิงของป่าสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ คิดเป็นร้อยละ 46.1 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีระดับเทคโนโลยีในการผลิตต่ำ และกลุ่มที่มีระดับเทคโนโลยีในการผลิตสูง คิดเป็นร้อยละ 44.2 และ 36.4 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับเทคโนโลยีในการผลิตกับระดับการพึงพิงของป่าด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ พบว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ระดับเทคโนโลยีในการผลิตไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึงพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแซง ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 31 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับเทคโนโลยีในการพึงพิงของป่ากับระดับการพึงพิงของป่า

ระดับการพึงพิงของป่า	ระดับเทคโนโลยีในการพึงพิงของป่า	
	ต่ำ	สูง
ระดับต่ำ	52.9	73.9
ระดับสูง	47.1	26.1
รวม	100.0 (157)	100.0 (23)

Chi-Square = 3.59900

Significance = .05781

P > 0.05

จากตารางที่ 31 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างระดับเทคโนโลยีในการพึงพิงของป่ากับระดับการพึงพิงของป่า พบว่า กลุ่มที่มีระดับเทคโนโลยีในการพึงพิงของป่าต่ำ มีระดับการพึงพิงของป่าสูงกว่ากลุ่มที่มีระดับเทคโนโลยีในการพึงพิงของป่าสูง คิดเป็นร้อยละ 47.1 และ 26.1 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับเทคโนโลยีในการพึงพิงของป่ากับระดับการพึงพิงของป่าด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ พบว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ระดับเทคโนโลยีในการพึงพิงของป่าไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึงพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแซง ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 32 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสังคมกับระดับการพึงพิงของป่า

ระดับการพึงพิงของป่า	สถานภาพทางสังคม	
	ต่ำ	สูง
ระดับต่ำ	42.9	57.2
ระดับสูง	57.1	42.8
รวม	100.0	100.0
	(21)	(159)

Chi-Square = 1.55256

Significance = .21276

P > 0.05

จากตารางที่ 32 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสังคมกับระดับการพึงพิงของป่า พบว่า กลุ่มที่มีสถานภาพทางสังคมต่ำ มีระดับการพึงพิงของป่าสูงกว่ากลุ่มที่มีสถานภาพทางสังคมสูง คิดเป็นร้อยละ 57.1 และ 42.8 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสังคมกับระดับการพึงพิงของป่าด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ พบว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า สถานภาพทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึงพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแซง ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 33 ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันทางสังคมกับระดับการพึงพิงของป่า

ระดับการพึงพิงของป่า	ความผูกพันทางสังคม		
	น้อย	ปานกลาง	มาก
ระดับต่ำ	48.1	60.2	70.0
ระดับสูง	51.9	39.8	30.0
รวม	100.0	100.0	100.0
	(77)	(93)	(10)

Chi-Square = 3.41859

Significance = .18099

P > 0.05

จากตารางที่ 33 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันทางสังคมกับระดับการพึงพิงของป่า พบว่า กลุ่มที่มีความผูกพันทางสังคมน้อย มีระดับการพึงพิงของป่าสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ คิดเป็นร้อยละ 51.9 รองลงมาคือกลุ่มที่มีความผูกพันทางสังคมปานกลาง และกลุ่มที่มีความผูกพันทางสังคมมาก คิดเป็นร้อยละ 39.8 และ 30.0 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันทางสังคมกับระดับการพึงพิงของป่าด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ พบว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ความผูกพันทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึงพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแซง ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 34 ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักต่อสถานการณ์ทรัพยากรป่าไม้กับระดับการพึ่งพิงของป่า

ระดับการพึ่งพิงของป่า	ความตระหนักต่อสถานการณ์ทรัพยากรป่าไม้	
	น้อย	มาก
ระดับต่ำ	52.6	56.9
ระดับสูง	47.4	43.1
รวม	100.0 (57)	100.0 (123)

Chi-Square = .28883

Significance = .59097

P > 0.05

จากตารางที่ 34 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักต่อสถานการณ์ทรัพยากรป่าไม้กับระดับการพึ่งพิงของป่า พบว่า กลุ่มที่มีความตระหนักต่อสถานการณ์ทรัพยากรป่าไม้มีน้อย มีระดับการพึ่งพิงของป่าสูงกว่า กลุ่มที่มีความตระหนักต่อสถานการณ์ทรัพยากรป่าไม้มาก คิดเป็นร้อยละ 47.4 และ 43.1 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักต่อสถานการณ์ทรัพยากรป่าไม้กับระดับการพึ่งพิงของป่าด้วยค่าสถิติ Chi-square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ พบว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ความตระหนักต่อสถานการณ์ทรัพยากรป่าไม้ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแซง ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแซง ด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ ปรากฏผลว่าทุกปัจจัยไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่าเลย ดังรายละเอียดตามตารางที่ 35

ตารางที่ 35 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึงพิงของป่า

ปัจจัย	Chi-Square	D.F.	Significance	P
1. ขนาดครัวเรือน	4.64605	2	.09798	> 0.05
2. จำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ	2.42780	2	.29704	> 0.05
3. อาชีพหลัก	.95854	2	.61924	> 0.05
4. รายได้ครัวเรือน	1.26376	2	.53159	> 0.05
5. การถือครองที่ดิน	.90512	2	.63600	> 0.05
6. ฐานะทางเศรษฐกิจ	1.09042	2	.57972	> 0.05
7. ระบบเศรษฐกิจ	.64535	2	.72421	> 0.05
8. ระดับเทคโนโลยีในการผลิต	.70863	2	.70165	> 0.05
9. ระดับเทคโนโลยีในการพึงพิง ของป่า	3.59900	1	.05781	> 0.05
10. สถานภาพทางสังคม	1.55256	1	.21276	> 0.05
11. ความผูกพันทางสังคม	3.41859	2	.18099	> 0.05
12. ความตระหนักต่อสถานการณ์ ทรัพยากรป่าไม้	.28883	1	.59097	> 0.05

หมายเหตุ ทุกปัจจัยไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึงพิงของป่า

4.3.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการพึงพิงของป่า

ในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการพึงพิงของป่า ใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซ็นต์ โดยใช้เกณฑ์พิจารณาจากการทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติโดยรวม (overall F-test) ของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ ซึ่งได้จากการเพิ่มปัจจัยพยากรณ์เข้าไปในสมการที่ละปัจจัยแล้วมาสร้างสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ และสมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_nX_n$$

เมื่อ Y = คะแนนระดับการพึงพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแซงที่พยากรณ์ได้ในรูปคะแนนดิบ

a = ค่าคงที่ในการพยากรณ์

$b_1, b_2, \dots, b_n$ = สัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัยพยากรณ์แต่ละตัว ในรูปคะแนนดิบ

$X_1, X_2, \dots, X_n$ = คะแนนดิบของปัจจัยพยากรณ์ที่ 1, 2, ..., n

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = B_1Z_1 + B_2Z_2 + \dots + B_nZ_n$$

เมื่อ Z = คะแนนระดับการพึงพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแซงที่พยากรณ์ได้ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$B_1, B_2, \dots, B_n$ = สัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัยพยากรณ์แต่ละตัว ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$Z_1, Z_2, \dots, Z_n$ = คะแนนมาตรฐานของปัจจัยพยากรณ์ที่ 1, 2, ..., n

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนเพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการพึงพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแซง ปรากฏผลตามตารางที่ 36 ดังนี้

ตารางที่ 36 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน แสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการพึงพิงของป่า

ลำดับที่	ปัจจัย	B	SE B	Beta	T	Sig T
1	ขนาดครัวเรือน	.1381	.0658	.1555	2.100	.0372

$$R = .1555 \quad R^2 = .0242 \quad R^2 \text{ adj} = .0187 \quad a=1.1436$$

หมายเหตุ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาคัดเลือกตัวแปรทางด้านอาชีพเป็นอาชีพเกษตรกรรมเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนเนื่องจากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นกลุ่มที่มีอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด และกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม มีระดับการพึงพิงของป่าสูงกว่ากลุ่มที่มีอาชีพรับจ้าง/บริการ

จากตารางที่ 36 พบว่า ผลการวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการพึงพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแขงมีเพียงปัจจัยเดียว ได้แก่ ขนาดครัวเรือน โดยมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.1555 แสดงว่า ขนาดครัวเรือนมีอิทธิพลต่อระดับการพึงพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแขงอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสามารถอธิบายความผันแปร หรือมีอิทธิพลต่อระดับการพึงพิงของป่าได้ร้อยละ 2.42 ($R^2 = 0.0242$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 97.58 เป็นอิทธิพลที่มาจากปัจจัยอื่น ๆ

ค่า B หรือ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัยพยากรณ์ (estimated regression coefficient) หมายถึง อัตราการเปลี่ยนแปลงของระดับการพึงพิงของป่า เมื่อปัจจัยที่มีอิทธิพลเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย

สมการพยากรณ์ที่ได้ มีค่าคงที่ (a) เท่ากับ 1.1436 มีค่าความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ (SE B) เท่ากับ 0.1479 มีค่า $F = 4.4096$ และมีค่า $\text{Sig } F = .0372$ ซึ่งสามารถสร้างสมการการถดถอยได้ ดังนี้

1) สมการการถดถอยพหุคูณที่ดีที่สุดในรูปคะแนนดิบ

$$\begin{aligned} Y &= a + b_1 X_1 \\ &= 1.1436 + 0.1381 \text{ Var1} \end{aligned}$$

เมื่อ Y = ระดับการพึงพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแขง
 Var1 = ขนาดครัวเรือน

2) สมการการถดถอยพหุคูณที่ดีที่สุดในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\begin{aligned} Z &= B_1 Z_1 \\ &= 0.1555 \text{ Var1} \end{aligned}$$

เมื่อ Z = ระดับการพึงพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแขง
 Var1 = ขนาดครัวเรือน

สรุปผลการทดสอบหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการพึงพิงของป่าด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการพึงพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแขง ได้แก่ ขนาดครัวเรือน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อระดับการพึงพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแขง ได้แก่ จำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ อาชีพหลัก รายได้ครัวเรือน การถือครองที่ดิน ฐานะทางเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจของครัวเรือน ระดับเทคโนโลยีในการผลิต ระดับเทคโนโลยีในการพึงพิงของป่า สถานภาพทางสังคม ความผูกพันทางสังคม และ ความตระหนักต่อสถานการณ์ทรัพยากรป่าไม้

4.4 อภิปรายผล

4.4.1 มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของของป่าในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงมูล จังหวัดกาฬสินธุ์

จากผลการศึกษา พบว่า มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของของป่าในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงมูล จังหวัดกาฬสินธุ์ เฉพาะประเภทที่ชุมชนบ้านหนองแซงเก็บหามาใช้ประโยชน์ จำนวน 7 ประเภท ได้แก่ ไม้พื้น พืชผักป่า เห็ด ผลไม้ป่า สมุนไพร แมลงกินได้ และพืชเพื่อการหัตถกรรม มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 197,402,327 บาท คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ย 2,891.03 บาท/ไร่/ปี ประเภทของของป่าที่มีมูลค่าเชิงเศรษฐกิจมากที่สุด คือ ไม้พื้น มีมูลค่า 127,226,322 บาท หรือ ประมาณ 64.5 เปอร์เซ็นต์ของมูลค่าของป่าทั้งป่า มีปริมาณ 2,196,810 ลูกบาศก์เมตร ชนิดของต้นไม้ที่ให้ปริมาณผลผลิตด้านไม้พื้นมากที่สุด ได้แก่ กระเบากลัง คอแลน รัง แดง เต็ง สะเดาป่าก และหว้าขาว ซึ่งมีปริมาณรวมกัน 960,276 ลูกบาศก์เมตร หรือประมาณ 43.7 เปอร์เซ็นต์ ของปริมาณไม้พื้นทั้งป่า และเมื่อเปรียบเทียบปริมาณของไม้พื้นทั้งป่ากับค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ไม้พื้นต่อครัวเรือนต่อปีของชุมชนบ้านหนองแซง (3.50 ลูกบาศก์เมตร/ครัวเรือน/ปี) จะพบว่าปริมาณไม้พื้นในป่าดงมูลสามารถรองรับการใช้ประโยชน์จากชุมชนได้ถึง 627,660 ครัวเรือน และสามารถเก็บหาได้ทุกฤดูกาลตลอดปี

ข้อค้นพบจากการศึกษา แสดงให้เห็นว่า นอกจากผลการศึกษาจะสอดคล้องกับการศึกษาของ Sanguantum et al. (1988) ที่ พบว่า ป่าดงมูลมีพืชพรรณต่าง ๆ เหลืออยู่ 222 ชนิด แยกเป็นชนิดไม้ที่นำมาใช้เป็นไม้ซุง 78 ชนิด นำมาเป็นอาหาร 40 ชนิด และพืชสมุนไพร 104 ชนิด และจากการศึกษาของบัวเรศ ประไชโย และคณะ (2536) พบว่า ภูพระซึ่งอยู่ในป่าดงมูลมีของป่าที่สำคัญอยู่ 3 ประเภท ได้แก่ พืชพรรณที่รับประทานได้ จำนวน 33 ชนิด พืชพรรณที่เป็นยาสมุนไพร จำนวน 55 ชนิด และเห็ดที่รับประทานได้ จำนวน 8 ชนิด โดยมีมูลค่าของเห็ดที่รับประทานได้ เฉลี่ย 121 บาท/ไร่/ปี และมูลค่าของป่าอื่น ๆ เฉลี่ย 121 บาท/ไร่/ปี แล้ว การศึกษาค้นนี้ยังทำให้ พบว่า ป่าดงมูลมีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายของพืชพรรณต่าง ๆ ทั้งในเรื่อง ชนิด และปริมาณ นอกเหนือจากที่เคยมีการศึกษามา ได้แก่ ผลไม้ป่า แมลงกินได้และพืชหัตถกรรม ซึ่งมีมูลค่าเชิงเศรษฐกิจถึง 17,240,659 บาท/ปี

4.4.2 ระดับการพึงพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแขง

จากผลการศึกษา พบว่า มูลค่าของของป่าที่ชุมชนบ้านหนองแขงเก็บหาได้ มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 3,181,117 บาท/ปี คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ย 4,405.98 บาท/ครัวเรือน/ปี

ประเภทของป่าที่ชุมชนบ้านหนองแขงเก็บหามาใช้ประโยชน์มากที่สุด ได้แก่ ไม้พื้น คิดเป็นมูลค่ารวม 1,003,580 บาท/ปี คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ย 1,390 บาท/ครัวเรือน/ปี และจำนวนครัวเรือนที่เก็บหาไม้พื้น คิดเป็นร้อยละ 92.8 หรือประมาณ 670 ครัวเรือน จากจำนวนทั้งหมด 722 ครัวเรือน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มผู้นำชุมชน พบว่า ราษฎรบ้านหนองแขงเก็บหาไม้พื้นมาใช้ประโยชน์เป็นเชื้อเพลิงในรูปของฟืนและถ่านสำหรับหุงต้มอาหาร และให้ความอบอุ่นแก่ร่างกายในฤดูหนาว ครัวเรือนที่ไม่ได้เก็บหาไม้พื้นเองจากป่าธรรมชาติ ก็มักจะเก็บหาไม้พื้นจากต้นไม้นในไร่และต้นไม้ที่ปลูกในบริเวณที่อยู่อาศัยของครัวเรือน หรือซื้อจากเพื่อนบ้านและร้านค้า จะมีเพียงไม่กี่รายเท่านั้นที่ไม่ใช่เชื้อเพลิงจากฟืนและถ่าน และเนื่องจากโอกาสที่จะนำวัสดุอื่นมาใช้ประโยชน์ทดแทนไม้พื้นเป็นไปได้ยาก ทั้งในเรื่องของราคาของวัสดุทดแทนไม้พื้นและราคาของอุปกรณ์เฉพาะสำหรับการใช้วัสดุทดแทนนั้น เช่น เตาก๊าซ เตไฟฟ้า ฯลฯ รวมไปถึงความเคยชินในการใช้ไม้พื้นเป็นเชื้อเพลิง ซึ่งแตกต่างจากของป่าชนิดอื่น เช่น พืชผักป่า เห็ด ผลไม้ป่า ที่ชุมชนสามารถหาสิ่งอื่นมาทดแทนได้ง่ายด้วยการซื้อหาพืชผักผลไม้ อื่น ๆ จากตลาดหรือร้านค้าในหมู่บ้านทดแทนในราคาที่ไม่สูงนักและไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์เฉพาะ ดังนั้น ไม้พื้นจึงเป็นของป่าที่ชุมชนชนบทส่วนใหญ่มีความจำเป็นต้องพึ่งพิงสูง

ประเภทของป่าที่สร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนของชุมชนบ้านหนองแขงมากที่สุด ได้แก่ เห็ด จากผลการศึกษา พบว่า ราษฎรในชุมชนบ้านหนองแขงเก็บหาเห็ดได้ปริมาณเฉลี่ย 14.71 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ย 977.33 บาท/ครัวเรือน/ปี และคิดเป็นมูลค่าเฉลี่ยที่จำหน่ายสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนเท่ากับ 577.38 บาท/ครัวเรือน/ปี ชนิดของเห็ดที่เก็บหาได้มากที่สุด ได้แก่ เห็ดกระด้าง หรือเห็ดบด โดยเก็บหาได้ปริมาณเฉลี่ย 11.92 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี หรือประมาณร้อยละ 81.0 ของปริมาณเห็ดที่เก็บหาได้ทั้งหมด จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มผู้นำชุมชน พบว่า เห็ดที่ราษฎรบ้านหนองแขงเก็บหาได้ส่วนหนึ่งจะจำหน่ายให้แก่ร้านค้าในหมู่บ้านและร้านค้าที่ตลาดอำเภอท่าคันโท อีกส่วนหนึ่งจะเก็บรวบรวมไว้จำหน่ายให้แก่พ่อค้าภายนอกหมู่บ้านที่มารับซื้อถึงบ้าน สาเหตุที่สามารถจำหน่ายเห็ดได้ในปริมาณมาก เนื่องจากราษฎรในภาคอีสานส่วนใหญ่มีบริโภคเห็ดที่เก็บหาได้จากป่ามากกว่าเห็ดที่เพาะเองได้ เช่น เห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า ฯลฯ

ประเภทของป่าที่ชุมชนบ้านหนองแขงเก็บหามาใช้ประโยชน์น้อยที่สุด ได้แก่ สมุนไพร โดยคิดเป็นมูลค่าที่เก็บหารวม 170,897 บาท/ปี คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ย 236.70 บาท/ครัวเรือน/ปี และจำนวนครัวเรือนที่เก็บหา คิดเป็นร้อยละ 0.6 จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มผู้นำชุมชน พบว่า มีราษฎรบ้านหนองแขงเพียง 4-5 ครัวเรือนที่มีความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพรเป็นอย่างดี ทั้งในเรื่องของการนำพืชสมุนไพรมาใช้ในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ และยาบำรุงกำลังต่าง ๆ นอกนั้นส่วนใหญ่มักรู้จักพืชสมุนไพรเพียง 2-3 ชนิด แต่มักจะไม่รู้จักวิธีใช้และปริมาณการใช้ที่ถูกต้องเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วย ราษฎรมักนิยมซื้อยาแผนปัจจุบันมารับประทานเป็นอันดับแรกโดยเฉพาะยาลดไข้ แก้ปวด ถัดมาเมื่ออาการไม่ดีขึ้นจึงจะไปหาแพทย์แผนปัจจุบันเพื่อรักษา และเมื่อเห็นว่าไม่สามารถรักษาให้หายขาดจากโรคภัยไข้เจ็บนั้นได้ หรือเมื่อหมดหนทางที่จะรักษาจากแพทย์แผนปัจจุบันแล้ว เช่น ไม่มีเงินที่จะรักษา ส่วนใหญ่จึงจะหันมารักษาจากแพทย์แผนโบราณ ซึ่งใช้ยาสมุนไพรในการรักษา นอกจากนี้ การพัฒนาของระบบแพทย์แผนปัจจุบันมีความก้าวหน้ามาก ทั้งในเรื่องกรรมวิธีในการรักษาและอุปกรณ์ในการรักษา ตลอดจนยารักษาโรคชนิดต่าง ๆ ที่มีความสะดวกในการใช้ ซึ่งต่างจากยาสมุนไพรที่มีความยุ่งยากในการใช้ เช่น มีส่วนผสมหลายอย่างในปริมาณมาก รวมทั้งกรรมวิธีในการใช้ก็ยุ่งยากและสลับซับซ้อน บางชนิดต้องนำมาต้มเคี้ยว บางชนิดต้องนำมาหมัก ดอง บางชนิดต้องใช้สุราเป็นกระสายยา และแต่ละวิธีต้องใช้เวลานาน เป็นผลให้ราษฎรไม่นิยมใช้ยาสมุนไพรในการรักษาโรค

ข้อค้นพบที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของวุฒิพล หัวเมืองแก้ว และคณะ (2537) ซึ่งพบว่า ของป่าเป็นปัจจัยเกื้อหนุนการดำรงชีพที่สำคัญอย่างยิ่งของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในป่า โดยเฉพาะราษฎรตำบลสร้างถ่อน้อย อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ทุกครัวเรือนเก็บหาของป่าเพื่อบริโภคและจำหน่ายเสริมรายได้ คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3,846.68 บาท/ครัวเรือน/ปี ผลการศึกษาของรณสิทธิ์ มณีไสย (2535) ซึ่งพบว่า ราษฎรบ้านโนนศรีสวัสดิ์ ตำบลดงมูล อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้ประโยชน์ของป่าในรูปของไม้ฟืน พืชอาหารและไม้ผล ผลการศึกษาของเศกสรรค์ ยงวิชัย และคณะ (2535) ซึ่งพบว่า ราษฎรในพื้นที่ป่าดงมูลและหมู่บ้านใกล้เคียงป่าดงมูลเก็บหาเห็ดกระด้างจากป่าดงมูลเพื่อการบริโภคและจำหน่ายในปริมาณ 2-3 พันกิโลกรัมต่อปี ราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 40-45 บาทและผลการศึกษาของศาสตราจารย์ เสาวคนธ์ และคณะ (2536) ซึ่งพบว่า ผลิตภัณฑ์จากป่าที่มีความสำคัญต่อชาวบ้านมากที่สุด คือ ฟืนและถ่าน ถัดมาคือ อาหารต่าง ๆ จากป่า

4.4.3 อิทธิพลของลักษณะเศรษฐกิจครัวเรือนและความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อระดับ

การพึ่งพิงของป่าของชุมชนบ้านหนองแขง

4.4.3.1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

จากผลการศึกษาลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาโดยจำแนกตามปัจจัยทางด้านลักษณะเศรษฐกิจครัวเรือน ปัจจัยทางด้านลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคม และความตระหนักต่อสถานการณ์และปัจจัยทางด้านระดับการพึ่งพิงของป่า พบว่า ครัวเรือนที่มีการพึ่งพิงของป่าในระดับสูงจะมีลักษณะดังนี้คือ มีขนาดครัวเรือน ระหว่าง 7-11 คน (57.4%) มีจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจในครัวเรือน ระหว่าง 5-8 คน (54.5%) มีอาชีพค้าขาย (66.7%) มีรายได้ครัวเรือน ระหว่าง 5,570-50,000 บาทต่อปี (51.0%) มีขนาดที่ดินถือครอง ระหว่าง 16-50 ไร่ (45.7%) มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ (50.0%) มีระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ (50.0%) มีระดับเทคโนโลยีในการผลิตปานกลาง (46.1%) มีระดับเทคโนโลยีในการพึ่งพิงของป่าต่ำ (47.1%) มีสถานภาพทางสังคมต่ำ (57.1%) มีความผูกพันทางสังคมน้อย (51.9%) และมีความตระหนักต่อสถานการณ์ทรัพยากรป่าไม้ต่ำ (47.4%)

4.4.3.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่า

จากการศึกษาโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปร ด้วยค่าสถิติไค-สแควร์ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ พบว่า ทุกปัจจัยไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่า ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่

(1) ขนาดครัวเรือน จากการศึกษา พบว่า ขนาดครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่า ทั้งนี้ เนื่องจากครัวเรือนขนาดเล็กที่สุด (มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 2 คน) มีระดับการพึ่งพิงของป่าต่ำสุด คิดเป็นมูลค่า 570 บาท/ครัวเรือน/ปี และสูงสุด คิดเป็นมูลค่า 4,790 บาท/ครัวเรือน/ปี ในขณะที่ครัวเรือนขนาดใหญ่ (มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 10 คน) มีระดับการพึ่งพิงของป่าต่ำสุด คิดเป็นมูลค่า 850 บาท/ครัวเรือน/ปี และสูงสุด คิดเป็นมูลค่า 4,654 บาท/ครัวเรือน/ปี ซึ่งเห็นได้ว่า มูลค่าการเก็บหาของป่าของครัวเรือนขนาดเล็กและครัวเรือนขนาดใหญ่ไม่มีความแตกต่างกัน จึงทำให้ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างน้อยสำคัญทางสถิติระหว่างขนาดครัวเรือนกับระดับการพึ่งพิงของป่า

จากการศึกษารายละเอียดของครัวเรือนขนาดเล็กที่มีระดับการพึ่งพิงของป่าสูง พบว่า ของป่าที่เก็บหาได้ ส่วนหนึ่งใช้บริโภคในครัวเรือน อีกส่วนหนึ่งจำหน่าย ซึ่งมูลค่าของป่าที่จำหน่ายได้เท่ากับ 2,585 บาท หรือเท่ากับร้อยละ 54.0 ของมูลค่าของป่าที่เก็บหาได้และการจำหน่ายของป่าที่เก็บหาได้ก็เป็นไปในลักษณะจำเป็น เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน

เนื่องจากมีรายได้ครัวเรือนเพียง 24,390 บาท/ปี ในขณะที่ครัวเรือนขนาดใหญ่มีมูลค่าของป่าที่จำหน่ายเพียง 500 บาท หรือเท่ากับร้อยละ 10.7 ของมูลค่าของป่าที่เก็บหาได้ ผลการศึกษาที่ได้จึงไม่ตรงกับสมมติฐานที่ว่ายิ่งมีขนาดครัวเรือนขนาดใหญ่ ยิ่งสามารถเก็บหาของป่าได้มาก และมีระดับการพึ่งพิงของป่าสูง

(2) จำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ จากการศึกษา พบว่า จำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจในครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่า ทั้งนี้ เนื่องจากครัวเรือนที่มีจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจน้อย (1-2 คน) มีมูลค่าของป่าที่เก็บหาได้เท่ากับ 570-4,490 บาท/ครัวเรือน ส่วนครัวเรือนที่มีจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจปานกลาง (3-4 คน) มีมูลค่าของป่าที่เก็บหาได้เท่ากับ 355-16,980 บาท/ครัวเรือน และครัวเรือนที่มีจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจมาก (5-8 คน) มีมูลค่าของป่าที่เก็บหาได้เท่ากับ 850-5,610 บาท/ครัวเรือน ซึ่งเห็นได้ว่า มูลค่าการเก็บหาของป่าของครัวเรือนที่มีจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจน้อย ปานกลาง และมาก ไม่มีความแตกต่างกันอย่างเด่นชัด จึงทำให้ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจกับระดับการพึ่งพิงของป่า

จากการศึกษารายละเอียดของครัวเรือนที่มีจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจน้อยและมีระดับการพึ่งพิงของป่าสูง พบว่า มูลค่าของป่าที่จำหน่ายได้เท่ากับ 1,800 บาท หรือเท่ากับร้อยละ 40.1 ของมูลค่าของป่าที่เก็บหาได้ ในขณะที่ครัวเรือนที่มีจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจปานกลาง และมีระดับการพึ่งพิงของป่าสูง จะมีมูลค่าของป่าที่จำหน่ายได้เท่ากับ 7,795 บาท หรือเท่ากับร้อยละ 45.9 ของมูลค่าของป่าที่เก็บหาได้ และครัวเรือนที่มีจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจมากและมีระดับการพึ่งพิงของป่าสูง จะมีมูลค่าของป่าที่จำหน่ายได้เท่ากับ 3,505 บาทหรือเท่ากับร้อยละ 62.5 ของมูลค่าของป่าที่เก็บหาได้ แสดงว่า ของป่าที่เก็บหาได้เกินจากปริมาณที่บริโภคในครัวเรือนนั้น ถูกจำหน่ายไปเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน ผลการศึกษาที่ได้จึงไม่ตรงกับสมมติฐานที่ว่าครัวเรือนที่มีจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจมาก ย่อมสามารถเก็บหาของป่าได้มาก และมีระดับการพึ่งพิงของป่าสูง

(3) อาชีพหลัก จากการศึกษา พบว่า อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่า ทั้งนี้ เนื่องจากมูลค่าการเก็บหาของป่าของครัวเรือนแต่ละอาชีพไม่มีความแตกต่างกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ ครัวเรือนที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีระดับการพึ่งพิงของป่า คิดเป็นมูลค่า 355-7,735 บาท ส่วนครัวเรือนที่มีอาชีพรับจ้าง/บริการ มีระดับการพึ่งพิงของป่า คิดเป็นมูลค่า 570-16,980 บาท และครัวเรือนที่มีอาชีพค้าขายมีระดับการพึ่งพิงของป่า คิดเป็นมูลค่า 2,850 -4,490 บาท

ข้อค้นพบที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้ ปรากฏว่า กลุ่มครัวเรือนที่มีอาชีพค้าขาย เป็นกลุ่มที่มีระดับการพึงพิงของป่าสูงที่สุด ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาของศาสตราจารย์ เสาวคนธ์ และคณะ (2536) ซึ่งพบว่า กลุ่มครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นกลุ่มที่พึงพิงป่ามากที่สุด เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีครัวเรือนที่มีอาชีพค้าขายเพียง 3 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.7 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมดที่ใช้ศึกษา จึงทำให้นักวิจัยที่ได้มีโอกาสคลาดเคลื่อนจากความ เป็นจริงสูง

(4) รายได้ครัวเรือน จากการศึกษา พบว่า รายได้ครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับการพึงพิงของป่า ทั้งนี้เนื่องจาก มูลค่าการเก็บหาของป่าของครัวเรือนแต่ละระดับรายได้ ครัวเรือนไม่มีความแตกต่างกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ กลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ครัวเรือน ระหว่าง 5,570-50,000 บาท/ปี มีระดับการพึงพิงของป่า คิดเป็นมูลค่า 570-5,710 บาท ส่วนกลุ่ม ครัวเรือนที่มีรายได้ครัวเรือน ระหว่าง 50,001-100,000 บาท/ปี มีระดับการพึงพิงของป่า คิดเป็นมูลค่า 355-16,980 บาท และกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ครัวเรือน ระหว่าง 100,001-413,845 บาท/ปี มีระดับการพึงพิงของป่า คิดเป็นมูลค่า 800-4,654 บาท

จากตารางที่ 26 พบว่า กลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ระหว่าง 5,570-50,000 บาท/ปี มีระดับการพึงพิงของป่าสูงมากที่สุด เนื่องจาก เมื่อครัวเรือนมีรายได้น้อย ทำให้มี กำลังซื้อเชื้อเพลิง อาหาร หรือสิ่งจำเป็นต่าง ๆ เพื่อการบริโภคในครัวเรือนอยู่ในระดับต่ำ จึง มีความจำเป็นที่จะต้องเก็บหาเชื้อเพลิง อาหารและสิ่งจำเป็นต่าง ๆ เพื่อการบริโภคในครัวเรือน จากป่าธรรมชาติเอง รวมทั้งเก็บหาเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้ให้แก่ครัวเรือนด้วย จึงทำให้มีระดับ การพึงพิงของป่าสูง

(5) การถือครองที่ดิน จากการศึกษา พบว่า การถือครองที่ดินไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับการพึงพิงของป่า ทั้งนี้ เนื่องจากมูลค่าการเก็บหาของป่าของครัวเรือนที่ถือครองที่ดิน ขนาดเล็ก ขนาดปานกลาง และขนาดใหญ่ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ กลุ่มครัวเรือนที่ถือครองที่ดินขนาดเล็ก (0-15 ไร่) มีระดับการพึงพิงของป่า คิดเป็นมูลค่า 355-16,980 บาท ส่วนกลุ่มครัวเรือนที่ถือครองที่ดินขนาดปานกลาง (16-50 ไร่) มีระดับ การพึงพิงของป่า คิดเป็นมูลค่า 525-7,735 บาท และกลุ่มครัวเรือนที่ถือครองที่ดินขนาดใหญ่ (51-99 ไร่) มีระดับการพึงพิงของป่า คิดเป็นมูลค่า 1,355-4,960 บาท

จากตารางที่ 27 พบว่า กลุ่มครัวเรือนที่ถือครองที่ดินขนาดปานกลาง (16-50 ไร่) มีระดับการพึงพิงของป่าสูงมากที่สุด ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาของศาสตราจารย์ เสาวคนธ์ และคณะ (2536) ซึ่งพบว่า กลุ่มครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง และกลุ่มที่มีพื้นที่เพาะปลูก

เป็นของตนเองเพียงเล็กน้อยเป็นกลุ่มที่พึ่งพิงป่ามากที่สุด และผลการศึกษาของเกียรตินันท์ คุนารัตนพฤกษ์ (2535) ซึ่งพบว่า ครั้วเรือนที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองจะพึ่งพิงป่ามาก เนื่องจาก ผลการศึกษาค้างนี้ พบว่า กลุ่มครั้วเรือนที่ถือครองที่ดิน ระหว่าง 16-50 ไร่ ส่วนใหญ่ มีขนาดครั้วเรือน ระหว่าง 6-11 คน ทำให้มีความจำเป็นต้องเก็บหาของป่า เพื่อการบริโภคในครั้วเรือนในระดับสูง เป็นผลให้มีระดับการพึ่งพิงของป่าสูงมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

(6) **ฐานะทางเศรษฐกิจ** จากการศึกษา พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครั้วเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่า ทั้งนี้เนื่องจาก มูลค่าการเก็บหาของป่าของครั้วเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ปานกลาง และสูง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ กลุ่มครั้วเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีระดับการพึ่งพิงของป่า คิดเป็นมูลค่า 570-5,320 บาท ส่วนกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มีระดับการพึ่งพิงของป่า คิดเป็นมูลค่า 525-16,980 บาท และกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง มีระดับการพึ่งพิงของป่า คิดเป็นมูลค่า 355-4,960 บาท

จากตารางที่ 28 พบว่า กลุ่มครั้วเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีระดับการพึ่งพิงของป่าสูงมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของศาสตราจารย์ เสาวคนธ์ และคณะ (2536) ซึ่งพบว่า ชาวบ้านยิ่งยากจนยิ่งพึ่งพิงป่ามาก ผลการศึกษาของเกียรตินันท์ คุนารัตนพฤกษ์ (2535) ซึ่งพบว่า ครั้วเรือนยากจนจะพึ่งพิงป่ามาก และผลการศึกษาของฝ่ายวิจัยสิ่งแวดล้อมและนิเวศวิทยา (2522) ซึ่งพบว่า ประชากรในชนบทส่วนใหญ่มีฐานะยากจน แต่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เพราะมีรายได้ที่มีเซตตัวเงินรวมอยู่ในสัดส่วนที่สูง ด้วยการหาวัตถุดิบจากทรัพยากรป่าไม้มาใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ รวมทั้งเป็นการเพิ่มรายได้ที่เป็นตัวเงินให้แก่ครั้วเรือน เนื่องจากครั้วเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มักเป็นครั้วเรือนที่มีรายได้น้อย มีกำลังซื้อสิ่งใช้สอยที่จำเป็นต่าง ๆ เพื่อการบริโภคอยู่ในระดับต่ำ จึงจำเป็นต้องเก็บหาของป่าชนิดต่าง ๆ ด้วยตนเองจากป่าธรรมชาติ เพื่อใช้ประโยชน์ในการบริโภคในครั้วเรือน และจำหน่ายสร้างรายได้ให้แก่ครั้วเรือน

(7) **ระบบเศรษฐกิจ** จากการศึกษา พบว่า ระบบเศรษฐกิจของครั้วเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่า ทั้งนี้ เนื่องจากมูลค่าการเก็บหาของป่าของครั้วเรือนที่มีระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ แบบกึ่งการค้า และแบบการค้า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ กลุ่มครั้วเรือนที่มีระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ มีระดับการพึ่งพิงของป่า คิดเป็นมูลค่า 570-16,980 บาท ส่วนกลุ่มครั้วเรือนที่มีระบบเศรษฐกิจแบบกึ่งการค้า มีระดับการพึ่งพิงของป่า คิดเป็นมูลค่า 838-5,910 บาท และกลุ่มครั้วเรือนที่มีระบบเศรษฐกิจแบบการค้า มีระดับการพึ่งพิงของป่า คิดเป็นมูลค่า 355-5,120 บาท

จากตารางที่ 29 พบว่า กลุ่มครัวเรือนที่มีระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ มีระดับการพึ่งพิงของป่าสูงมากที่สุด เนื่องจากการดำรงชีวิตประจำวันของครัวเรือนที่มีระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพนั้นมีความผูกพันกับการใช้ทรัพยากรของป่าในระดับสูง โดยส่วนใหญ่จะเก็บหาสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพในรูปของปัจจัยสี่จากธรรมชาติ หรือผลิตขึ้นใช้บริโภคในครัวเรือนเอง มักมีความผูกพันกับระบบตลาดน้อย โดยจะพึ่งพิงตลาดเฉพาะสิ่งที่ไม่สามารถผลิตได้เองหรือไม่สามารถเก็บหาได้จากธรรมชาติเท่านั้น และในการแลกเปลี่ยนมักใช้ของป่าที่เก็บหาได้และเป็นส่วนเกินเหลือจากบริโภคภายในครัวเรือนนำมาขายเพื่อแลกเปลี่ยนกับสิ่งของที่ต้องการ

(8) ระดับเทคโนโลยีในการผลิต จากการศึกษา พบว่า ระดับเทคโนโลยีในการผลิตไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่า ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะการผลิตภายในชุมชนส่วนใหญ่เป็นการผลิตพืชเศรษฐกิจเพื่อการค้า ในขณะที่การผลิตพืชอาหารเพื่อบริโภคในครัวเรือนมักไม่ใช้เทคโนโลยีในระดับสูง จึงเป็นผลให้ระดับเทคโนโลยีในการผลิตไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่า

(9) ระดับเทคโนโลยีในการพึ่งพิงของป่า จากการศึกษา พบว่า ระดับเทคโนโลยีในการพึ่งพิงของป่าไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่า เนื่องจาก ในการศึกษา พบว่า การเก็บหาของป่าโดยชุมชนส่วนใหญ่จะใช้เครื่องมืออย่างง่าย ๆ ธรรมดา ไม่มีความจำเป็นต้องใช้เครื่องมือพิเศษเฉพาะอย่าง นอกจากนั้นลักษณะการใช้ประโยชน์จากของป่าที่เก็บหาได้ก็ไม่ได้มีความแตกต่างกันอย่างเด่นชัด โดยส่วนใหญ่จะใช้ประโยชน์ในรูปผลิตภัณฑ์ธรรมชาติมีเพียงไม่กี่ชนิดที่นำมาแปรรูป เช่น หนุ่คานำมาทำเป็นแผงหนุ่เพื่อมุงหลังคาบ้าน ไม้พื้่นนำมาแปรรูปเป็นถ่าน เป็นต้น จากลักษณะการเก็บหาและการใช้ประโยชน์ที่ไม่แตกต่างกันจึงเป็นผลให้ระดับเทคโนโลยีในการพึ่งพิงของป่าไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่า

(10) สถานภาพทางสังคม จากการศึกษา พบว่า สถานภาพทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่า ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่ได้มีการศึกษาไว้ว่า บุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมสูงจะเป็นบุคคลที่ได้รับข่าวสารมาก มีความรู้ในด้านต่าง ๆ ดี ทำให้เกิดพฤติกรรมการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติในเชิงบวก แต่เนื่องจากชุมชนที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ เป็นชุมชนชนบท ซึ่งมีความใกล้ชิดกันระหว่างสมาชิกของชุมชน จึงสามารถถ่ายทอดข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน เป็นผลให้ไม่มีความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมสูงและบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมต่ำ จึงเป็นผลให้พฤติกรรมการพึ่งพิงทรัพยากรของป่าไม่แตกต่างกัน

(11) ความผูกพันทางสังคม จากการศึกษา พบว่า ความผูกพันทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่า เนื่องจากทุกครัวเรือนในชุมชนมีความจำเป็นพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้เชื้อเพลิงและอาหาร และโดยเหตุที่เป็นชุมชนที่อยู่ใกล้เขตป่าธรรมชาติ ส่วนใหญ่จึงเก็บหาของป่าเหล่านี้มาใช้ประโยชน์ตอบสนองความต้องการของครัวเรือน ส่วนที่เกินก็จะจำหน่ายสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน จากความจำเป็นพื้นฐานดังกล่าวเป็นผลให้ระดับการพึ่งพิงของป่าของครัวเรือนที่มีความผูกพันทางสังคมน้อย และครัวเรือนที่มีความผูกพันทางสังคมมากไม่แตกต่างกัน

(12) ความตระหนักต่อสถานการณ์ทรัพยากรป่าไม้ จากการศึกษา พบว่า ความตระหนักต่อสถานการณ์ทรัพยากรป่าไม้ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่า จากการศึกษาสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มผู้นำชุมชน พบว่า สมาชิกในชุมชนจะเก็บหาของป่าในลักษณะที่เก็บหาให้ได้มากที่สุด เช่น การเก็บหาเห็ดและหน่อไม้ เมื่อพบเห็นก็จะเก็บมาทั้งหมด โดยส่วนที่เกินจากการบริโภคในครัวเรือนก็จะจำหน่าย จึงเป็นผลให้ความตระหนักต่อสถานการณ์ทรัพยากรป่าไม้ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่า นอกจากนี้ จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มครัวเรือนที่มีระดับความตระหนักต่อสถานการณ์ทรัพยากรป่าไม้น้อยจะมีระดับการพึ่งพิงของป่าสูงมากที่สุด เนื่องจาก กลุ่มครัวเรือนเหล่านี้ขาดความตระหนักต่อผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้และขาดแนวความคิดในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในทางกลับกันเมื่อบุคคลมีความตระหนักต่อสถานการณ์ทรัพยากรป่าไม้สูง จะมีจริยธรรม หรือความไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนอยู่ในจิตใจของแต่ละบุคคลมากกว่า เป็นผลให้พึ่งพิงทรัพยากรตามความจำเป็นและประหยัด

4.4.3.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการพึ่งพิงของป่า

จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการพึ่งพิงของป่า คือ ขนาดครัวเรือน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการพยากรณ์ระดับการพึ่งพิงของป่าได้ร้อยละ 2.42 ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่าขนาดครัวเรือนที่แตกต่างกัน ทำให้มีความจำเป็นในการพึ่งพิงของป่าเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายแตกต่างกัน กล่าวคือ ครัวเรือนที่มีขนาดใหญ่จะเก็บหาของป่ามาใช้ประโยชน์ด้วยการบริโภคในครัวเรือนมากกว่าครัวเรือนที่มีขนาดเล็ก ประกอบกับครัวเรือนขนาดใหญ่ จะมีแรงงานที่ใช้ในการเก็บหาของป่ามากกว่าครัวเรือนขนาดเล็ก แต่เนื่องจากขนาดครัวเรือนมีอิทธิพลต่อระดับการพึ่งพิงของป่าอยู่ในระดับต่ำ เพียงร้อยละ 2.42 จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงอิทธิพลที่มาจากปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งมีอิทธิพลถึงร้อยละ 97.58 ประกอบด้วย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการพึ่งพิงของป่ารองลงมาจากขนาดครัวเรือน ได้แก่ ระดับเทคโนโลยีในการพึ่งพิงของป่า ความผูกพันทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม ฯลฯ (รายละเอียดตามภาคผนวก จ.) อย่างไรก็ตาม ในการวางแผนการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรของป่า ควรคำนึงถึงปัจจัยขนาดครัวเรือนเป็นอันดับแรก